ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Рўзнома 1928 йил 11 декабрдан чиқа бошлаган

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

№ 15 (10.264).
1992 йил
22 январь
чоршанба
Баҳоси 35 тийин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

1992 ЙИЛДА РЕСПУБЛИКА ДЕҲҚОНЧИЛИК ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ ВА ДЕҲҚОНЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ЕТИШТИРИШНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Деҳқончилик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришни рағбатлантириш, республика халқ хўжалиги ва аҳолисининг унга бўлган эҳтиёжларини таъминлаш мақсадида, шунингдек жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа деҳқончилик хўжаликлари корхоналарининг иқтисодий аҳволини мустаҳкамлаш, бозор муносабатларига ўтиш шароитида деҳқончилик хўжалиги ходимлари моддий манфаатдорлигини оширишни кўзлаб, Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг, вилоят бошқарув органларининг, Иқтисодиёт комитетининг, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг, Сув хўжалиги қурилиши Давлат комитетининг, Ўрмон хўжалиги Давлат комитетининг, Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг, «Узплодоовошвинпром» концернининг, «Узкоопзаготторг» бирлашмасининг Ўзбекистон Республикаси бўйича 1992 йилда деҳқончилик маҳсулотлари, хом ашё тайёрлаш ҳажмлари ва уларни етказиб бериш учун давлат буюртмаси тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, 1992 йилда жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа деҳқончилик корхоналари пахта толаси, пилла, дон, шоли, қуруқ мевалар, чорва мол, парранда, сут, тухум бўйича белгиланган топшириқнинг 85 фоизини ҳамда мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка бўйича белгиланган топшириқнинг 50 фоизини энг юқори даражаси аниқлаб қўйилган харид нархларида республика жамғармасига етказиб берадилар.

Белгиланган топшириқдан қолган маҳсулотнинг қисмини ва топшириққа қўшимча равишда олинган маҳсулотни етиштирувчиларнинг ўзлари хоҳишларига кўра шартномавий (эркин) харид нархларда сотадилар.

3. Давлат буюртмасига биноан етказиб бериладиган озиқ-овқат ва техник аҳамиятидаги деҳқончилик маҳсулотлари асосий турларининг аниқлаб қўйилган энг юқори даражадаги харид нархлари тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат нархлар комитети энг юқори даражаси аниқлаб қўйилган янги харид нархларининг миқдор кўрсаткичларини 10 кун муддат ичида белгилаб олсин.

Мазкур иловаларда ҳисобга олинмаган деҳқончилик маҳсулотларининг бошқа турларига (пахтадан ташқари) шартномавий (эркин) харид нархлари белгиланади.

4. Республиканинг тайёрлов ташкилотлари ушбу қарорга мувофиқ деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашё харид қилиш тўғрисидаги шартномаларга зарур аниқликлар киритсинлар.

5. Ўзбекистон Республикасининг Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Сув хўжалиги қурилиши Давлат комитети, Ўрмон хўжалиги Давлат комитети, Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, «Узплодоовошвинпром» концерни, «Узкоопзаготторг» бирлашмаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва маҳаллий бошқарув органлари:

1992 йилда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг деҳқончилик хўжалигини тахминий ривожлантиришнинг йиғма кўрсаткичлари бўйича зарур материалларни 1992 йилнинг 15 февралигача республика комиссиясининг кўриб чиқиши учун тақдим этишлари;

Жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари, маҳаллий қишлоқ хўжалик органлари раҳбарлари ва мутахассисларининг диққат-эътиборини чигит ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги экинларини алмашлаб экиш схемаларига мувофиқ жойлаштириш, сабзавот ва озуқа экинлари майдонларининг қисқаришига йўл қўймаслик, боғ, токзорларни қатъий ҳисобга олиш зарурлигига қаратишлари;

Деҳқончилик маҳсулотлари етиштириш ҳажмларини кўпайтириш ва улардан оқилона фойдаланиш, хўжалик юритишнинг янги шакл ва усулларини — деҳқон (фермер) хўжаликларини, хўжаликлар ичидаги ва бошқа кооперативларни жорий этиш борасидаги ишларни ҳамма жойда авж олдиришлари зарур.

6. Шу нарса белгилаб қўйилсинки, деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашёни республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш асосан республика корхоналари, хўжаликлари ва аҳолиси катта тақчилликни сезаётган озиқ-овқат, халқ истеъмоли моллари ва ишлаб чиқариш-техника аҳамиятидаги маҳсулотларни бартер йўли билан айирбошлаш асосида шартномаларга биноан амалга оширилади.

7. Деҳқончилик корхоналарига, тайёрлов ташкилотларига, кооперативларга, деҳқон (фермер) хўжаликларига, ижарачиларга, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгаларига ҳамда фуқароларга деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашё олиб чиқиб кетиш учун рухсатнома Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг, маҳаллий бошқарув органларининг махсус комиссиялари томонидан берилиб, «Узплодоовошвинпром» ва «Узкоопзаготторг»нинг вилоят бўлимларида рўйхатга олинади.

Қуруқ сабзавотларни, кишмиш ва майиз, мева-сабзавот консерваларини, жумладан, томат-пастани ва вино маҳсулотларини олиб чиқиб кетиш учун рухсатнома фақат Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги республика комиссияси томонидан берилади.

8. 1992 йилнинг 1 февралидан бошлаб республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиладиган деҳқончилик маҳсулотлари учун пошлина жорий этилсин.

Белгилаб қўйилсинки, пошлина даврлар бўйича ҳар тоннаси учун сўм билан ундириб олинади: I давр — январь-апрель, II — май-июнь, III — июль-сентябрь ва IV давр — октябрь-декабрь.

9. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашёни республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш учун пошлинани ҳисоблаб чиқиш ҳамда тўлаш тартибини бир ҳафта муддат ичида банкларга ва солиқ инспекцияларига етказишлари зарур.

10. Вазирлар Маҳкамасининг, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг, маҳаллий бошқарув органларининг махсус комиссиялари берган рухсатнома ва пошлина тўлаганлиги тўғрисидаги ҳужжат; корхоналар, жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари, ташкилотлар ва муассасалар учун — хизмат кўрсатувчи банк бўлимининг тўлов кафолат ҳужжати; фермерлар, ижарачилар, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгалари ва бошқа фуқаролар учун жамғарма банкининг паттаси деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашёни олиб чиқиб кетиш учун асос бўлиши белгилаб қўйилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Ички ишлар вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси, Давлат статистика комитети 15 кун муддат ичида деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашёни республикадан ташқарига олиб кетиш учун рухсатноманинг бир хилдаги формасини, шунингдек уни расмийлаштириш ва топшириш тартиби тўғрисидаги низомни ишлаб чиқиб, тасдиқлашлари ҳамда уларни маҳаллий бошқарув органларига етказишлари зарур.

11. Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси, Ўзбекистон Фуқаро авиацияси бошқармаси, Ўзбекистон Республикаси Автомобиль транспорти вазирлиги транспорт воситаларини бериш чоғида ушбу қарорнинг 6—10-бандларига қатъий амал қилишлари шарт.

12. Ўзбекистон Республикасининг Ички ишлар вазирлиги транспортнинг барча турларида деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашё республикадан ташқарига олиб чиқиб кетилишида тартиб таъминланиши устидан қаттиқ назорат ўрнатиши зарур.

Рухсатнома ва пошлина тўланганлиги тўғрисидаги патта бўлмаган тақдирда маҳсулотни республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш тақиқланади ва у «Узкоопзаготторг»нинг тайёрлов ташкилотларига топширилиши лозим.

13. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув органлари ва Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг органлари республика ичкарисида деҳқончилик маҳсулотлари ва хом ашё монесиз ташилишини ҳамда уларнинг Тошкент шаҳрига етказиб берилишини таъминласинлар.

14. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 5 апрелдаги 89-сон, 1991 йил 29 июндаги 180-сон, 1991 йил 20 июлдаги 196-сон қарорлари ўз кучини йўқотган деб топилсин.

15. Мазкур қарор қандай бажарилаётганлигини назорат қилиш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ И. Ҳ. Жўрабековга топширилсин. Унинг амалга оширилиши 1992 йил апрелида кўриб чиқилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ЭРКИН НАРХЛАР ЖОРИЙ ЭТИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЛАБАЛАР, ЎҚУВЧИ ЁШЛАР, ЎЗГАЛАРНИНГ ҚАРАМОҒИГА МУҲТОЖ БЎЛГАН ЁЛҒИЗ ПЕНСИОНЕРЛАР ВА МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ИМТИЁЗЛИ УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЮЗАСИДАН ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ҲАҚИДА

Аҳолини ижтимоий ҳимоялашни кучайтириш ва талабалар, ўқувчи ёшлар ҳамда меҳнаткашларнинг умумий овқатланиши тизимида нархларни барқарорлаштиришни таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Чакана нархларни ислоҳ қилиш муносабати билан талабалар ва ўқувчи ёшлар учун имтиёзли умумий овқатланишни жорий этиш ҳақида» 1991 йил 4 апрелдаги 87-сон қарорига мувофиқ олий ўқув юртларининг кундузи ўқийдиган талабалари, ўрта махсус ўқув юртлари ва давлат таъминотида бўлмаган ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг, шунингдек юқорида кўрсатилган ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилар таркиби ва хизмат кўрсатувчи ходимларининг бир марталик овқатланиш қийматини қоплашга бериладиган компенсациялар миқдори 5 сўмгача кўпайтирилсин, барча талабалар ва ўқувчиларга, ўқитувчилар ва хизмат кўрсатиш ходимлари таркибига компенсациялар стипендия ва иш ҳақи билан бирга тўланиши белгилаб қўйилсин.

(Давоми 2-бетда).

И. Каримов:

«ИШЛАРИМНИ ИЗЧИЛ ДАВОМ ЭТТИРАМАН!»

Аввал хабар қилинганидек, Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Республика оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳамда мустақил давлатлар ҳамдўстлиги истиқлол республикалари нашрларининг вакиллари бўлган журналистлар билан учрашди. Президент ҳозирги босқичда Ўзбекистон раҳбариятининг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий жабҳаларда олиб бораётган сиёсатга батафсил тўхталди. Талабалар шаҳарчасида содир бўлган воқеаларга баҳо берилди.

Бу ғалаёнларни ўз-ўзидан келиб чиққан ғалаёнлар дейиш мумкин эмаслиги таъкидланди. Рўй берган воқеалар таҳлили, уларнинг бир маромда ривожланиши, бошқа рад этиб бўлмайдиган фактлар ана шу ифлос ишлар олдиндан тайёрланганидан далолат бериб турибди. Рўй берган воқеа кўп жиҳатдан Фарғона фожиасини эслатади. Турмушимиз, осойишталигимизни беқарорлаштиришга уринаётган кучларнинг демократик ўзгаришларга йўл бермаслик, халқ орасига ғулғула солиш, миллатлараро негизда тўқнашувларга олиб борадиган тартибсизликларни келтириб чиқаришга ҳаракат қилаётганликлари кўриниб турибди. Ана шу ярамас ўйинда ҳис-туйғуларга тезда берилиб кетадиган, ҳали шаклланиб улгурмаган ижтимоий муҳитдан — ёш йигитлардан фойдаланилгани бундан ҳам аянчли бўлди.

Чунончи, митингда қатнашган кишилар аввалига нарх-навонинг эркинлаштирилиши ва оширилишини тўхтатиш талаб этилган шиорларни кўтариб олган эдилар. Лекин, орадан кўп вақт ўтмай ҳукумат, Олий Кенгаш ва ҳатто Республика Президенти истеъфога чиқиши талаб этилган сиёсий тусдаги шиорлар ҳам пайдо бўлди. Кейинги воқеалар шуни кўрсатдики, кўчаларга чиққан йигитлар ана шу шиорлар нима мақсадда олиб чиқилганини ҳам тушунмаганлар. Ана шу йигитлар ортида ўз фикрларича аҳволни беқарорлаштириш учун қулай вазиятдан фойдаланишга интилган тажрибали «сиёсатдонлар» турганлиги маълум бўлиб қолмоқда.

Бошқа нарса ҳам кишини ҳавотирга солади. Талабаларнинг кўп қаватли ётоқхоналарида олдиндан тошлар, металл таёқчалар тайёрлаб қўйилган эди. Президент шу муносабат билан ғалаёнларга пухта тайёргарлик кўрилгани тўғрисидаги ўз мулоҳазаларини айтди. Маълумотларга қараганда, бу ғалаёнлар янги йил арафасида, дастлабки умумхалқ Президент сайлови даврида бошланиши керак эди. Лекин ўшанда қора ниятли кишиларнинг режаси барбод бўлди, чунки Ўзбекистон фуқароларининг жуда кўпчилиги И. А. Каримов учун овоз берди. Собиқ Иттифоқнинг мустақил республикалари ҳамда кўпгина хорижий мамлакатлардан келган талайгина кузатувчилар ҳам сайлов вақтида барча демократик меъёрларга ва қоидаларга риоя этилганини тасдиқлашди. Гарчи оппозициядаги кучлар ўз ниятларини амалга ошириш учун уринган бўлсаларда, И. А. Каримов сайловда ғалаба қозонди. Ўша кунлари миллион-миллион сўмлаб пуллар ўртага қўйилди. Лекин Ўзбекистоннинг кўп миллатли халқи ўзининг дадил сўзини айтди...

Шундай қилиб, 16 январь ҳам бошланди. Юзаки қараганда, талабалар гўё ноннинг нархи жуда қимматлашиб кетганидан ғазаблана бошладилар. Аслида шундайми? Йўқ! Нархлар оширилишини ҳамма олдиндан билган, Россия, Қозоғистон, Қирғизистонда бир буханка нон неча пул туришидан яхши хабардор эдилар. Ўзбекистонда эса ноннинг нархи ниҳоятда арзон белгиланган эди. Бу ғалаён ҳокимиятга интилаётганлар учунгина баҳона бўлди. Уларга шундай баҳона керак эди.

Ўзбекистон Президенти Талабалар шаҳарчасидаги воқеаларни таҳлил этар экан, ғалаёнларни уюштирган қора кучлар мустақил Ўзбекистоннинг обрўсига путур етказмоқчи бўлганликларига журналистлар эътиборини қаратди. Айни ҳозирги пайтда Бирлашган Миллатлар Ташкилотида мустақил Республикамизни халқаро ҳамжамиятга қабул қилиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилмоқда. И. А. Каримов тўла ҳуқуқли аъзо сифатида республикамизнинг жаҳон ҳамжамиятига аъзо бўлишидан, иқтисодиётни барқарорлаштиришдан, Ўзбекистоннинг демократия ва иқтисодий равнақ йўлидан олға боришидан, миллати ва динидан қатъи назар республикамиздаги ҳар бир киши учун муносиб турмуш шароити яратишдан ҳам кўра муҳимроқ вазифаси йўқ эканини алоҳида уқтирди.

Фожиа рўй берди. Ота-онаси уйида кўзи тўрт бўлиб кутаётган талаба йигит ҳалок бўлди. Хўш, отишга ким буйруқ берди? Бу саволга ҳукумат комиссияси жавоб беради. Милициянинг алоҳида отряди ўқ узганлиги сабабли талабалар қўлларига тош олишга мажбур бўлишди. «Бу отишмалар талабаларга эмас, балки республика мустақиллигига, халқ қонуний йўл билан сайлаган Президентга қарши қаратилган эди. Очиғини айтаман: улар жиддий зарба беришди — пойлаб туриб зарба уришди», деди И. А. Каримов.

Журналистларни Ўзбекистондаги ҳозирги вазиятни яқинда Грузияда рўй берган воқеаларга таққослаш мумкинми, деган савол қизиқтирарди. И. А. Каримов бу саволга жавоб берар экан, энг даҳшатлиси воқеалар назорат остидан чиқиб кетганда бошланишини таъкидлади. Ўзбекистон пойтахтида бундай бўлмади, бўлиши ҳам мумкин эмас. Айни вақтдо доимо ҳушёр бўлиш, эҳтиросларни авж олдираётган сафсатабозларнинг игвогарлигига учмаслик керак. Бунга собиқ Иттифоқнинг парчаланиши, бир қанча мустақил республикалар ҳукуматларининг ҳамма вақт ҳам ўйламай юргизаётган сиёсати, иқтисодиётдаги танг вазият кўмаклашмоқда. Лекин мустақил Ўзбекистон тарихидаги жуда оғир бу даврни бартараф этиш мумкин. Бунинг учун вақт, энг муҳими республикамиз шаҳарлари ва қишлоқларида осойишталик, фуқароларнинг қонуний сайланган ҳукуматга ишончи бўлиши керак.

Учрашув қатнашчиларини янги ижтимоий-сиёсий тузилма — Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг қай даражада лаёқатли экани тўғрисидаги масала ҳам қизиқтирарди.

Бу саволга жавоб берар экан, Ўзбекистон Президенти юзага келаётган вазиятни атрофлича таҳлил қилди. У ишлар ўзаро манфаатли, тенг ҳуқуқлилик асосида олиб борилган тақдирдагина Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги лаёқатли бўлишини таъкидлади. Бир қанча мустақил республикаларнинг раҳбарлари ўзларининг ҳукмронлик руҳидаги сиёсатларидан воз кечишлари керак. Бу, масалан, қуролли кучларга тегишлидир. Стратегик қўшинлар ягона бўлиши лозимлиги ҳаммамизга тушунарли. Лекин уни қандайдир бир республиканинг мудофаа вазири бошқармаслиги керак. Оддий қурол-яроғларга келганда собиқ СССР таркибига кирган мустақил давлатлар ўзларининг охирги сўзини айтиши керак. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибидаги республикалар раҳбарларининг февраль ойида Минскда бўладиган учрашуви кўпгина масалаларга узил-кесил жавоб берса керак.

Журналистлар Ўзбекистонда танглик ҳолатлари ўзининг энг юқори нуқтасига қачон кўтарилади, деган саволни ҳам бердилар. Улар аҳвол, биринчи навбатда иқтисодиётдаги аҳвол қачон барқарорлаша бошлайди, одамлар ижобий ўзгаришларни қачон сезишлари мумкин, деб сўрашди.

И. А. Каримов ўзи учун Ўзбекистоннинг гуллаб-яшнаши, республика ҳудудида яшаётган барча халқларга муносиб турмуш шарт-шароитларини яратиш асосий вазифа эканини яна бир марта таъкидлади. Касб-кори иқтисодчи бўлган И. А. Каримов август-сентябрь ойларидаёқ ижобий ўзгаришлар бўлади, ўшанда халқ республика тараққиётининг аниқ-равшан истиқболларини кўради, деган фикрни билдирди. Ана шу давргача хорижий мамлакатлар билан бир қанча муҳим шартномалар тузилиши, катта-катта қарзлар олиниши керак, ўшанда озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб берила бошлайди, хорижий фирмалар билан тузилган қўшма корхоналар ички бозорни истеъмол моллари билан тўлдира бошлайди. Шу вақтга келиб хом ашё бойликларини фойдали тарзда сотиш йўллари аниқлаб олинади, бунга Ўзбекистоннинг аъло сифатли олтини ҳам киради. Ўзбекистон ҳукуматининг аниқ, ҳар томонлама ўйланган ҳаракат дастури бор. Ана шу дастурни амалга ошириш натижасида тўрт-беш йил ичида Ўзбекистонни тангликдан қутқариш, уни ривожланган давлатга айлантириш мумкин. Бу фақат Президентнинг фикри эмас. Тошкентга ташриф буюрган кўпдан-кўп хорижий мутахассислар ҳам дастурга шундай баҳо беришди.

Лекин бунга республикада ижтимоий-сиёсий аҳвол барқарор бўлган тақдирдагина эришиш мумкин. Аммо ижтимоий тангликни сақлаб қолишга, охир оқибатда миллатлараро тўқнашувларга айланиши мумкин бўлган ғалаён келтириб чиқариш учун ҳийла-найрангларни ишга солишга интилаётган кучлар бор. «Мен мафияга, чайқовчиликка, яширин иқтисодиётга қарши курашаман, деб қасам ичганман. Тўғри бу кўпчиликка ёқмайди. Менинг ҳатти-ҳаракатларим уларнинг тинчи, оромини бузмоқда. Лекин мен ўз ишларимни изчил давом эттираман, — деди И. А. Каримов. — Мен сиздан фақат битта нарсани илтимос қиламан: хотиржам ишлашга имконият беринг, халқимизга бошбошдоқлик ва тўс-тўполонлардан чиқишнинг янги дастурини тақдим этиш учун менга вақт беринг!»

И. А. Каримов журналистларнинг республика сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий муаммоларига тегишли бошқа саволларига ҳам жавоб қайтарди.

Л. ЛЕВИН,
С. ФЕНЮТИН,
ЎзТАГ мухбирлари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ДАВЛАТ ДЕҲҚОНЧИЛИК КОРХОНАЛАРИГА МОЛИЯВИЙ ЁРДАМ БЕРИШ ВА УЛАРНИНГ ХЎЖАЛИК ЮРИТИШ ШАКЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Деҳқончилик хўжаликлари ташкилотларига каттагина моддий, техникавий ва молиявий ёрдам берилганига қарамай, бир қанча давлат хўжаликларида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши етарли даражада олиб борилмаяпти. Ялпи маҳсулот ниҳоятда секинлик билан ўсмоқда, унинг таннархи ҳамон юқорилигича қолмоқда. 76 хўжалик ҳисобот йилини 46 миллион сўм зарар кўриб, банк қарзлари ва таъминотчилардан 141 миллион сўм қарздор бўлиб якунламоқда.

Айни вақтда кооператив мулкчилик шаклидаги хўжаликлар — жамоа хўжаликлари анча дурустроқ яшай олишини ва давлат хўжаликларига нисбатан ўз афзаллигини кўрсатди. Уларда асосий экинлар ҳосилдорлиги давлат хўжаликларига қараганда учдан бир ҳисса, фонд самарадорлиги эса икки баравар юқоридир. Барча жамоа хўжаликлари фойда кўриб хўжалик фаолиятини юритмоқдалар, ижтимоий-маиший ва ишлаб чиқариш базасини муваффақиятли ривожлантирмоқдалар.

Бозор муносабатларига ва кўп тармоқли иқтисодиётга ўтиш қишлоқда хўжалик юритиш шаклларини тубдан ўзгартиришни тақозо этади.

Деҳқончилик хўжалиги ишлаб чиқариши самарадорлигини ошириш, зарар кўраётган ва паст рентабелли давлат хўжаликлари ҳамда бошқа давлат деҳқончилик корхоналарининг молиявий аҳволини соғломлаштириш, самарали, ижтимоий соҳада йўналтирилган иқтисодиётни барпо этиш мақсадида Вазирлар маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг, вилоят Кенгашларининг, Ўзбекистон Республикаси деҳқонлар уюшмасининг, давлат хўжаликлари раҳбарларининг, қишлоқ хўжалик вазирлигининг, сув хўжалиги қурилиши давлат комитетининг, «Узплодоовошвинпром» концернининг, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг зарар кўриб ишлаётган ва паст рентабелли давлат хўжаликларини ҳамда бошқа давлат деҳқончилик корхоналарини 1992 йилнинг 1 мартигача жамоа хўжаликларига, кооперативларга, ижара ва фермер хўжаликларига айлантириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

2. Банкнинг узоқ муддатли қарзлари, шунингдек банкдан олинган қарзлар, таъминотчилардан ва пудрат ташкилотларидан муддати ўтиб кетган қарзлар бўйича 1991—1992 йиллардаги қарздорлик зарар кўриб ишловчи ва паст рентабелли давлат хўжаликлари ҳамда бошқа давлат деҳқончилик корхоналари ҳисобидан ўчирилсин.

Белгилаб қўйилсинки, зарар кўриб ишловчи ва паст рентабелли хўжаликларнинг қарзи улар бошқа мулкчилик шаклига ўтказила борган сари уларнинг ҳисобидан ўчирилади.

3. Ўзбекистон Республикасининг молия вазирлиги 1991 йилнинг хўжалик фаолияти якунларига кўра давлат хўжаликлари ва бошқа давлат деҳқончилик корхоналарининг ҳисобидан ўчирилган зарарнинг ўрнини қоплаш манбалари тўғрисида, пул билан таъминловчи банклар эса банк қарзлари бўйича, таъминотчилардан ва пудрат ташкилотларидан қарздорликнинг хўжаликлар ҳисобидан ўчирилган маблағни қоплаш ҳақида 10 кун муддат ичида таклифларни киритиши зарур.

4. Ўзбекистон Республикасининг қишлоқ хўжалик вазирлиги, сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, «Узплодоовошвинпром» концерни, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув идоралари бундан буён давлат томонидан берилган катта молиявий мададни эътиборга олиб, бозор муносабатлари шароитида барча давлат деҳқончилик корхоналарининг рентабелли ишлашини таъминлаш, қишлоқда хилма-хил мулкчилик шаклларини — ижара, деҳқон (фермер) хўжаликлари ҳамда бошқа хўжаликларни жадал ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашиш юзасидан дарҳол чора-тадбирларни амалга оширишлари, бундан кейин қарзларни ҳисобдан ўчириш мўлжалланмаслигини назарда тутишлари зарур.

Вазирлар маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ТАЛАБАЛАРГА ЁРДАМ

Бўка шаҳрида Бўка район Кенгаши раҳбарлари, хўжалик раҳбарлари, Ўзбекистон Халқ демократик партияси район фаолларининг Тошкент шаҳри, пойтахт вилоятидаги олий ўқув юртлари ва техникумларида ўқиётган талабалар билан учрашуви бўлиб ўтди. Учрашув мобайнида талабаларни ижтимоий ҳимоя қилиш тадбирлари, уларга бозор иқтисодиёти шароитида ёрдам кўрсатиш юзасидан амалий суҳбатлар бўлиб ўтди. Халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев бу йўналишда нималар қилинаётганлиги тўғрисида батафсил сўзлаб берди.

Учрашувда қатнашган 600 нафар талабага бир йўла ҳар бирига 150 сўмдан ёрдам кўрсатилди.

Пойтахт вилоятининг барча районларида худди шундай учрашувлар бўлиб ўтди. Тошкент олий ўқув юртларида билим олаётган 20 минг нафар талабаларга жами 3 миллион сўм ёрдам кўрсатилди.

20 январь куни Тошкент вилоят ижроия комитетида халқ депутатлари вилоят Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев тошкентлик талабалар фаолларининг бир гуруҳи билан учрашув ўтказди. Учрашув ташкилотчиларининг ташаббусига мувофиқ, ўқиётган ёшлар ишларини мувофиқлаштирувчи Тошкент вилоят талабалар Кенгаши ташкил этилди. Ижтимоий ёрдам жамғармаси ҳам тузилди. Хусусий хонадонларда истиқомат қилувчи талабалар ҳамда ўқишни давом эттириш учун етарли маблағга эга бўлмаган ёшлар рўйхати аниқланмоқда.

Бундай иш келгусида ҳам давом эттириб турилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ЭРКИН НАРХЛАР ЖОРИЙ ЭТИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЛАБАЛАР, ЎҚУВЧИ ЁШЛАР, ЎЗГАЛАРНИНГ ҚАРАМОҒИГА МУҲТОЖ БЎЛГАН ЁЛҒИЗ ПЕНСИОНЕРЛАР ВА МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ИМТИЁЗЛИ УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЮЗАСИДАН ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ҲАҚИДА

(Боши 1-бетда).

2. Умумтаълим мактаблари бошланғич синф ўқувчиларини бепул нонушта билан таъминлашнинг амалдаги тартиби сақлаб қолинсин ва бунда нонуштанинг қиймати бир ўқувчи ҳисобига бир кунда 40 тийиндан 1 сўм 60 тийингача, яъни 4 баравар кўпайтирилсин.

3. Талабалар ҳамда мактаб ошхоналари ва буфетларида бир талаба ва ўқувчига бериладиган тушки овқат қийматидан воситачи ҳамда тижорат дўконларида моллар сотишдан бериладиган ажратмалар маблағи ҳисобидан 50 фоиз миқдорида чегирма белгилансин:

4. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, халқ таълими вазирлиги, ўқув юртларига эга бўлган вазирликлар, идоралар ва корхоналар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув органлари талабалар ва ўқувчи ёшларнинг умумий овқатланишини ташкил этиш, мактаб ва талабалар ошхоналари ҳамда буфетларида бепул нонушталар ва имтиёзли овқатланиш билан таъминлаш устидан қатъий назорат ўрнатсинлар.

5. Ўзгаларнинг қарамоғига муҳтож бўлган ёлғиз пенсионерларга амалдаги имтиёзлар сақлаб қолиниб, улар уй-жой ва коммунал хизматлар, жамоат транспортидан фойдаланишга (таксидан ташқари) тўланадиган ҳақдан озод қилинсин, нормаланган озиқ-овқат маҳсулотлари ва врач рецептлари бўйича дори-дармонлар билан бепул таъминлансин.

Ўзгаларнинг қарамоғига муҳтож ёлғиз пенсионерларни нормада кўрсатилгандек таъминлаш учун Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 28 майдаги 145-сон қарори билан тасдиқланган кундалик зарур товарлар рўйхатига чекланган нархи (ўртача) 30 сўм ҳисобидан ойига минимал нормадаги 1 килограмм гўшт бепул берилсин деган қўшимча киритилсин.

6. Белгилаб қўйилсинки, бюджет ташкилотлари ва муассасаларининг ошхона ва буфетларида тушки овқатлар қийматининг 50 фоизи, лекин ҳар бир кишига кунига 5 сўмдан ошмаган ҳолда республика ва маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобига қопланади.

Бюджетдан маблағ оладиган вазирликлар, идоралар, муассасалар ва ташкилотлар:

овқатланиш қийматининг ҳақини тўлаш бўйича махсус жамғарма ташкил этсинлар, уни харажатлар сметасида алоҳида сатр билан ажратиб кўрсатсинлар;

Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги билан биргаликда мазкур жамғармаларни тузиш манбаларини белгилаб чиқсинлар, бунда тасдиқланган харажатлар сметасига ўзгартишлар киритишни назарда тутсинлар.

7. Ишлаб чиқариш корхоналарининг ошхона ва буфетларида имтиёзли овқатланишни ташкил этиш ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг энг муҳим омили эканлигини ҳисобга олиб, вазирликлар, идоралар, хўжалик ҳисобидаги концернлар, уюшмалар, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларга ишлаб чиқариш корхоналарининг ошхоналари ва буфетларида ишчи ҳамда хизматчилар овқати қийматининг камида 50 фоизини қоплашга рухсат этилсин, бу харажатлар маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархига киритилсин.

8. Тасарруфида ошхона ва буфет шоҳобчалари бўлган вазирликлар, идоралар, концернлар, уюшмалар, корхоналар, ташкилотлар ва ўқув юртлари раҳбарларининг зиммасига умумий овқатланишни тегишлича ташкил этиш учун, таомларнинг сифати ҳамда уларнинг нархи асосланган бўлиши, суиистеъмол ва талон-тарож қилиш ҳолларига йўл қўймаслик учун шахсан жавобгарлик юклатилсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Савдо вазирлиги, Ўзбекбирлашув, савдо шоҳобчаларига эга бўлган вазирликлар, идоралар, концернлар, корхоналар ва ташкилотлар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув органлари ишлаб чиқариш корхоналарининг, талабалар ҳамда мактаб ошхоналари ва буфетларига чекланган нархларда ижтимоий аҳамиятга молик озиқ-овқатлар узлуксиз етказиб берилишини таъминласинлар.

10. Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалик вазирлиги, сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, қишлоқ хўжалик фанлари академияси, «Узплодоовошвинпром» концерни, бошқа вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув органлари жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа деҳқончилик хўжалиги ташкилотлари томонидан эркин сотиш учун ўзларида қоладиган чорвачилик маҳсулотининг 15 фоизи ва мева-сабзавот маҳсулотининг 50 фоизи ҳисобидан қишлоқлардаги умумтаълим мактабларига пастроқ нархларда озиқ-овқат маҳсулотлари ажратишни ташкил этсинлар.

11. Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгашига Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазирлиги, меҳнат вазирлиги, савдо вазирлиги, Ўзбекбирлашув, маҳаллий бошқарув органлари, жамоат ташкилотлари ва хайрия жамғармалари билан биргаликда ёлғиз ва кам таъминланган пенсионерлар, ногиронлар учун арзон нархларда ёки бепул иссиқ овқат ташкил этиш тавсия қилинсин.

12. Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги:

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий бошқарув органлари билан биргаликда мазкур қарор билан белгиланган ҳамда талабаларни, ўқувчи ёшларни, ёлғиз пенсионерларни ва меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоя қилиш чораларини амалга ошириш билан боғлиқ қўшимча харажатларни қоплаш учун зарур маблағларни излаб топсин;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар иштирокида уч кун муддат ичида ўзгартишлар киритсин ҳамда мактаб ва талабалар ошхоналари ва буфетларида ўқувчилар билан талабаларнинг бепул ҳамда имтиёзли овқатланишини қоплаш тартибини ва чекланган нарх белгиланган айрим озиқ-овқат турларининг нархларидаги фарқни қоплаш тўғрисидаги вақтинчалик низомни тасдиқласин.

13. Ўзбекистон Республикаси адлия вазирлиги бир ҳафта муддат ичида амалдаги қонун ҳамда норматив ҳужжатларни тўлдириш ва ўзгартириш ҳақидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

14. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги вазирлар Маҳкамасининг «Эркин нархларни белгилаш чоралари тўғрисида» 1992 йил 9 январдаги 4-сон қарорининг 8-банди ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

15. Ўзбекистон Давлат телерадиоэшиттириш компанияси, оммавий ахборот воситалари корхоналар, ташкилотлар ва ўқув юртларининг меҳнаткашлар, талабалар ва ўқувчи ёшларнинг умумий овқатланишини ташкил этишдаги, эркин нархлар жорий этилган шароитда аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш юзасидан қўшимча чораларни амалга ошириш соҳасидаги ижобий тажрибаларини кенг ёритиб борсинлар.

16. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Вазирлар Маҳкамаси раисининг тегишли ўринбосарларига юклатилсин.

Ушбу қарор эълон қилинган кундан бошлаб кучга киради.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РАЁСАТИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати 1992 йил 16 январь куни Тошкентнинг Талабалар шаҳарчасида рўй берган воқеалар чоғида юзага келган муаммоларни ҳал этиш учун шу йилнинг 17 январида тузилган республика комиссияси таркибига қўшимча равишда қуйидаги ўртоқларни киритди:

Аъзамхўжаев А. А. — Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Ёшларга доир сиёсат комитетининг раиси.

Орзиматов А. А. — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Комитетининг биринчи котиби.

Каримов А. — Тошкент Давлат дорилфунуни ёшлар Иттифоқи комитетининг биринчи котиби.

ЎЗБЕКИСТОН АХБОРОТ БОШҚАРМАСИНИНГ ХАБАРИ

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Тошкентда рўй берган талабалар ғалаёнига бағишланиб ўтказилган журналистлар билан учрашувда сўзга чиқиб, бу воқеалар ташқаридан уюштирилган бўлиши мумкин, деб айтган эди. У ўзининг бундай хавфсирашини республика ҳудудига яширин тарзда қурол-яроғ олиб келинаётгани фактлари билан изоҳлаган эди.

Биз республика Ички ишлар вазирлигига мурожаат этдик, Вазир ўринбосари Равшан Ҳайдаров бугун, 21 январда Тошкентга келаётган 23-поездда икки киши ушланганини, уларнинг юки орасидан пилтаси бўлган тўқсон саккизта РГД-5 жанговар гранатаси, 1280 дона ўқ, 2 та тутун шашкаси ва қора дорилар топилганлигини маълум қилди. Ушланган кишиларнинг кимлиги ва уларнинг бу ерга келишдан мақсади аниқланмоқда.

ИЖАРА ПУДРАТИ АСОСИДА

Олмалиқда қатор саноат корхоналари жамоалари ижара пудратини жорий қилиб, ўзларининг меҳнат кўрсаткичлари муттасил ортишига эришмоқдалар. Айниқса, бу янгиликни биринчи бўлиб қўллаган пиво-алкоголсиз ичимликлар заводи ишчи-хизматчилари унинг афзалликларидан оқилона фойдаланишаяпти. Шунинг учун ҳам бу ерда ишлаб чиқариш ҳажми муттасил ортиб бормоқда, маҳсулот турлари кўпаймоқда, ишчилар, муҳандис-техник ходимлар ва хизматчиларнинг ўз меҳнати натижасидан манфаатдорликлари ошмоқда. Уларнинг ўртача иш ҳақи ўтган бир йил давомида деярли икки баробар ошди. Йиллик ишлаб чиқариш топшириғи ортиғи билан адо этилди. Қўшимча тайёрланган маҳсулот ҳажми ярим миллион сўмликни ташкил этди. Фойда олишнинг кўпайиши жамоани ижтимоий ривожлантириш учун ажратилаётган маблағ ҳажми ошишига олиб келди. Ўтган йили шу маблағ ҳисобига қурилган уйларда ўнлаб жамоа аъзолари ҳовли тўйлари ўтказдилар.

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ЖАНУБИЙ ОСЕТИЯЛИКЛАР ҚАРОРИ

ЖАНУБИЙ Осетия аҳолисининг мутлақ кўпчилиги бу ўлка мустақил бўлиб Россия федерацияси таркибига кириши керак, деган фикрни билдирди. Ўтган якшанба куни бўлган референдумнинг дастлабки натижалари ана шундан далолат беради.

ВАЗИЯТ БАРҚАРОРЛАШМОҚДА

ГРУЗИЯ ҳарбий кенгаши раҳбарларидан бири Т. Китовани ТАСС мухбири билан суҳбатда айтдики, республикадаги вазият уч-тўрт кундан сўнг узил-кесил барқарорлашади. Унинг гапларига қараганда З. Гамсахурдиа ўзининг аввалги ҳамма таъсири ва обрўсини йўқотган. Грузиянинг «Факт» ахборот агентлиги хабарига кўра Гамсахурдианинг ваколатли вакиллари Ғарбий Грузияда жойлашган ҳарбий қисмлар командирларидан ҳамма армия қуролларини топширишни шарт қўйиб талаб қилганлар. Агар бош тортсалар қуроллар куч ишлатиб олиниши маълум қилинган. Тахтдан ағдарилган президент тарафдорлари ҳарбий ёрдам сўраб Чечен ва Қабардин-Балқар маъмурларига мурожаат қилганлар.

ИККИНЧИ МАРТА АРЗОНЛАШТИРИЛДИ

ТУРКМАНИСТОНДА эркин нархларга ўтилгандан сўнг ҳозиргача озиқ-овқат, моллар ва хизматларнинг айрим турлари баҳоси иккинчи марта арзонлаштирилди. Сут, ун, балиқ, гўшт ярим тайёр маҳсулотлари, болалар учун моллар, маиший хизматлар, газ, электр энергияси, иссиқлик таъминоти анча арзон қилиб қўйилди.

УКРАИНА ЖУРНАЛИСТЛАРИ АНЖУМАНИ

«БИЗ украин матбуотини қўллаб-қувватлаш учун иложи борича ҳамма нарсаларни қиламиз» — деб ишонтирди республика Президенти Л. Кравчук Украина журналистларининг навбатдан ташқари қурултойи делегатларига. Вазирлар Маҳкамаси тайёрлаётган қарор қурултойда қабул қилинган бир қанча ҳужжатларни ҳисобга олади. Бунда гап журналистлар кўп йиллар мобайнида амалда ишлаб топган маблағлардан матбуотга дотация (қарз) сифатида фойдаланиш имкониятини топиш тўғрисида бормоқда. Қурултой шунингдек журналистларнинг миллий иш ташлаш қўмитасини тузди.

ҲУКУМАТ ТИЗИМИ ЎЗГАРТИРИЛДИ

ҚОЗОҒИСТОН Олий Кенгаши сессияси ўз ишини тамомлади. Сессия муҳокама қилган бир қанча ҳужжатлар орасида ҳукумат тизимини ўзгартириш тўғрисидаги таклифлар ҳам бор эди. Парламент Президент Н. Назарбоевнинг ҳамма таклифларини қабул қилди. Эндиликда ижроия ҳукумати, анча кучайтирилди. Барча даражадаги Шўролар ўз ижроия қўмиталаридан маҳрум бўлдилар — вилоятларда улар ўрнига Президент вакиллари — маъмурлар келадилар, шаҳар ва районларда эса юқори шўроларнинг вакиллари — маъмурлар иш кўрадилар. Вазирлар Маҳкамаси тизими ҳам қайта тузилди, уни шакллантириш тартиби ўзгартирилди. Республикада 1995 йилгача ўтиш даври деб расмий равишда эълон қилинди.

ЭЛЕКТР ТЕЖАЛМОҚДА

БЕЛАРУСГА нефть ва табиий газ етказиб бериш кескин камайганлиги республика маъмурларини электр энергияси истеъмол қилишни камайтириш чораларини кўришга олиб келди. Кўчаларни ёритиш тенг ярмига қисқартирилди, реклама ёритгичларини умуман ўчириб қўйишга қарор қилинди.

САРИҚ ҚОР ЁҒДИ

«ЗАБАЙКАЛЬСКИЙ рабочий» рўзномасининг хабар беришича, Чарск водийсида сариқ қор ёққан. Ноҳия об-ҳавони кузатиш идораси қор намунасини кимёвий текшириш учун Читага юборган. Бу ғалати қорда «радиация йўқ» деб шошилинч равишда ноҳия аҳолисига хабар қилишди. Лекин нега шундай қор ёққанлиги ҳали муаммо бўлиб турибди.

(МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

● *Тижорат ва ҳаёт*

КЕНГАШЛИ ТЎЙ ТАРҚАМАС

Ҳа, янги нархлар тўғрисидаги гап-сўзлар ниҳоят жумҳуриятимизга ҳам етиб келди. Мана, бир неча кундирки, барча дўконлар янгича услубда савдо қилишга ўтдилар. Киши қалбини хаприқтирадиган нарсалардан бири — бу турли хил миш-мишлардир. Аммо, жойлардаги вазият аҳолининг бу тадбирларни тушуниб кутиб олганидан дарак бермоқда. Бўстонлиқ ноҳия матлубот жамиятлари уюшмасига қарашли Эски Искандар қўрғони аҳолисига хизмат кўрсатадиган 22-сонли дўкон мудираси Вазира Шораҳимова бироз ўзини йўқотган бўлса ҳам, ташвишга тушгани йўқ. У биринчи кунлардан бошлабоқ, харид қилгани келган кишилар билан батафсил суҳбатга киришди. Натижада одамлар ўзларини босиб олдилар, келажакка яхши умид билан қарай бошладилар.

— Биз истиқомат қилаётган жойда 320 хонадон бўлиб, деярли бир ярим минг кишига савдо хизмати кўрсатамиз,— деди В. Шораҳимова,— одамларнинг табиати қизиқ. Дафъатан нархлар баҳосидаги ўзгаришлар уларга ёмон таъсир қилди. Лекин, тушунишгач, ўзларини дарҳол бардам тута бошладилар. Йигирма йиллик фаолиятим давомида ҳар ҳолда харидорлар билан тил топиша олиш «касбини» ўргандим, десам муболаға бўлмас. Ана шу фазилат бу сафар ҳам қўл келди. Бизнинг қўрғонимизда ҳеч ким тушкунликка тушгани йўқ...

— Вазиранинг гаплари тўғри,— дея суҳбатга аралашди пенсионер онахон Зинаида Наумовна Колесниченко,— мен мана шу жойда қирқ йилдан буён тожик, ўзбек, қозоқ, рус, украин, татар миллати вакиллари билан қўшничиликда яшаб келмоқдаман. Иноқлик бор жойда дўстлик ҳам бор, дейди халқимиз. Ўтмишда энг оғир кунларни ҳам бошимиздан бирга кечирдик. Ўттизинчи йиллардаги очарчилик пайтлари, уруш йилларидаги қийинчиликлар ҳамон хотирамизда. Ношукур бўлмоқлик гўстохликдир. Ҳозирги кунимизга шукроналар айтишимиз керак. Ўзга жумҳуриятлардаги қийинчиликларга қараганда бизда ҳар ҳолда аҳвол бирмунча яхши деб ўйлайман.

— Мен шу қўрғондаги 1-Май кўчасида, 47-уйда яшайман,— деди Гулистон Маюсупова,— етти фарзандим бор. Кимда ким кундалик озиқ-овқат маҳсулотларига қаҳатчилик бўляпти, деса номаъқул гапни айтибди. Ҳар ҳолда болаларим оғзига шакар, сариёғ, сут, қаймоқ, печенье ҳамда сабзавот сингари ноз-неъматлар тегиб турибди. Бизга хизмат кўрсатаётган 22-дўкон ходимлари Вазира Шораҳимова, Баҳодир Шерматов, Саид Йўлдошевларнинг хизматидан розимиз. Уларнинг ҳалоллиги, айниқса, шу кунларда одамлар қалбига далда бермоқда. Уларнинг хушмуомалалиги, берган саволларингизга аниқ ва тушунарли жавоб бериши ҳаммани мамнун этмоқда. Кенгашли тўй тарқамас, деганлари шу бўлса керак.

— Мен дўкон билан девор қўшниман,— деди Николай Николаевич Копилов, — дўкон ходимларининг югур-югури менинг кўз ўнгимда ўтади. Ҳар соат, ҳар дақиқа нима ҳаракатда бўлишаётганидан бохабарман. Баъзан уларга раҳмим келиб кетади. Савдо ходимларига ҳам қийин. Баъзан биров у дейди, биров бу дейди. Оғзига кучи етмаганлар ҳам топилади. Аммо, мен яхшини яхши, ёмонни ёмон дейиш тарафдориман. Бизга авваллари қандай яхши хизмат кўрсатилган бўлса, ҳозир ҳам шундай бўлмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтишни биз фақат нархлар тафовутида кўриб турибмиз.

...Одамлар билан гаплашилганда, уларнинг қалби гўё кўзгудагидек акс этади. Кишини қувонтирадиган нарса шу бўлдики, улар тўкин-сочин кунлар, маъмурчилик даврлари келишига ишонадилар. Кишилар «куни кеча айтилган Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг умидбахш сўзлари бизни хурсанд қилмоқда, август, сентябрь ойларига бориб, вазиятнинг яхши томонга ўзгаришига аминмиз» демоқдалар. Биз ҳам ана шу фикрларга қўшиламиз.

У. РАҲИМОВ.

● *ҚУРИЛИШ—ИҚТИСОДИЁТ ПОЙДЕВОРИ* ●

ИШБИЛАРМОНЛИК ЕТИШМАЯПТИ

«УЗАГРОСТРОЙ» республика қурилиш-монтаж бирлашмаси ўтган йилнинг иккинчи ярмидан жумҳурият Вазирлар Маҳкамасига бўйсуна бошлади. Шу вақтгача Ўзбекистон колхоз қурилиши қўмитаси таркибида бўлган эди. Эндиликда у Қишлоқ хўжалик вазирлиги тизимида мустақил бирлашма бўлиб қолди. Бундай ўзгаришлар давр талаби эди. Шу сабабли ҳам қишлоқ бинокорлари бундан қониқиш ҳосил қилдилар. Чунки олдинги раҳбар орган бир вақтнинг ўзида асосий буюртмачи ҳам эди. У кўпинча маъмурий буйруқ бериш усулини қўллади. Бу пудратчиларнинг манфаатларига мос келмас, уларнинг ҳуқуқларини камситар, энг муҳими ишига халақит берарди.

Буни шундан ҳам билса бўладики, у бажарилган иш учун маблағларни ўз вақтида тўламади. Оқибатда қишлоқ қурувчиларидан миллион сўмлаб қарз бўлиб қолди. Ҳатто ишга туширилган иморатлар ва бажарилган қурилиш-монтаж ишлари ҳажми аниқ ҳисоб-китоб қилинганига қарамай хизмат ҳақи вақтида тўланмади. Биргина Тошкент вилояти қурилишлари бўйича бундай қарз ҳар йили ўрта ҳисобда 50 миллион сўмлик атрофида бўлди. Қишлоқ бинокорлари эндиликда қурилиш ишларига нисбатан асосий буюртмачининг эътибори албатта кучайишига ишонмоқдалар. Бироқ шунга қарамай ҳали ишда кескин ижобий бурилишлар бўлганича йўқ.

Ўтган йил қурилиш соҳаси учун ҳам жуда оғир ва мураккаб бўлди. Бунга фақат иқтисодиётнинг издан чиқиши, хўжалик алоқаларининг бузилиши ҳамда моддий-техника таъминотининг қониқарсизлиги сабаб бўлибгина қолмади. Кутилганидек, ярим йилдан кўпроқ давом этган қайта қуриш жараёни таъсир кўрсатди. У силлиқ ўтмади. Хўжаликлараро кўчма механизациялашган колонналарни, бинокорлик материаллари ва конструкциялари ишлаб чиқарувчи корхоналарни, қурилишлар ва бунёд этилиши чўзилиб кетган иморатларни, фондларни, кадрлар таркибини ва бошқа кўпгина нарсаларни идоралар ўртасида бўлиш мураккаб жараёнга айланди. Қатор масалалар ҳамон ҳал қилинганича йўқ. Кўпчилик бош ва пудратчи ёрдамчи ташкилотлар ўзларининг шаклланган режаларини қайта туздилар, шартномаларни бошқатдан кўриб чиқдилар. Режа даражасигача бўлган ҳажмларни олиб, ортиқчасидан воз кечдилар. Бу ишлар бозор муносабатлари жорий қилинаётган бир даврда олиб борилди. Бу ишни янада мушкуллаштирди.

«Узагрострой» тизимида, шу жумладан, унинг таркибидаги Тошкент вилоят деҳқончилик қурилиши бирлашмасида ҳатто мураккаб шароитларда ҳам самарали ишлаш мумкинлигини амалда кўрсатган меҳнат жамоалари бўлди. Бунга мисол қилиб Майск ғишт заводи қурилишини кўрсатиш мумкин. Жумҳурият бинокорлик материаллари саноати вазирлиги буюртмаси бўйича бунёд этилаётган бу корхона ҳар йили 50 миллион дона ғишт ишлаб чиқаришга мўлжалланган. Шунинг ўзи унинг ниҳоятда зарур эканлигини кўрсатиб турипти. Чунки бундай қурилиш материалининг етишмаслиги кўп иморатларни бунёд этишда қўшимча қийинчиликлар туғдирмоқда. Лекин шунга қарамай, у ўн йилдан ошиқроқ муддатда қурилди. Агар ўтган йил бошларида Тошкент вилоят деҳқончилик қурилиши бирлашмаси уни ишга туширишни тезлаштириш учун кўп ишчи кучи ва техника воситаларини жалб қилмаганида ҳамон битмаган бўларди. Бир йилда корхонанинг иккита навбати фойдаланишга топширилди. Серталаб маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Ички резервлардан фойдаланиш, ишни уддабуронлик билан юритиш яхши самара беришини бу кўрсатиб турипти.

Лекин, бундай қурилишлар ниҳоятда кам бўлмоқда. Жумладан, худди шу бирлашма мактаблар қурилишида жуда оқсаяпти. Масалан, ўтган йили янги ўқув йили бошланишигача бирлашма бўлинмалари давлат буюртмаси бўйича 3152 ўқувчи ўрни бўлган мактабларни қўлдан чиқаришлари керак эди. Амалда эса уларнинг бор-йўғи тўртдан бир қисми фойдаланишга топширилди. Албатта, бу қолоқликда фақат умумқурилиш ташкилотларини айблайвериш ҳам тўғри бўлмайди. Унда монтажчи ташкилотларнинг ҳам каттагина «ҳиссаси» бор. Чунки улар ўзларининг тор ихтисослашган ишларини кўнгилдагидек бажаришмаяпти. Жумладан, 1 - «Узагротрансспецстрой» тресги ташқи инженерлик иншоотлари ва ободонлаштириш ишларини тўла амалга оширмади. У юзларча минг сўмлик қарз бўлиб қолди.

Умуман пойтахт вилоятида мактаб қурилишлари кўнгилдагидек олиб борилмаяпти. «Узагростроевец» ширкати бунёд этаётган 834 ўқувчи ўрни бўлган мактаб ҳам судралаётган иморатлар рўйхатида турипти. Бу ўқув маскани Калинин ноҳиясидаги «Ўзбекистон 50 йиллиги» давлат хўжалигида уч йилдан бери қуриладн. Лекин ниҳояси кўринмаяпти. «Узагрострой» раҳбарлиги вазифани бажарилмаётганлигидан хабардор бўлишига қарамай қатъий чоралар кўрмаяпти., фақат камчиликларни таъкидлаш билан чегараланмоқда. Ширкат фаолиятини яхшилаш учун унинг сабабларини чуқур таҳлил қилиш ва шу асосда чоралар кўриш вақти келди. Умуман шундай катта бир иморатни қуришни шу ширкатга топширишнинг ўзи ҳам тўғримикан? Бизнингча, нотўғри. Аввало бу ширкат база ишлаб чиқаришларини барпо этиш учун ташкил этилган. Мактаблар қурилиши билан шуғулланмаган. Шунинг учун жамоа ва раҳбарликка қийин бўлмоқда. Айни вақтда ёрдамчи пудратчи ташкилотлар ҳам қониқарсиз ишлаяпти. Ҳамма гап моддий таъминотнинг ёмон йўлга қўйилганлигидадир.

«Узагрострой»нинг «Меҳнат» деб номланган яна бир ширкати ишга тушириладиган иморатлар қурилишида ўз вазифаларини ниҳоятда суст бажармоқда. Бу ширкат зарур нарсалар билан тўла таъминланган бўлишига қарамай анча вақтдан бери қолоқлар сафидан чиқиб кетолмаяпти. Айниқса, у Тошкент яқинидаги автомобилларни синаш учун илмий-тадқиқот майдони қурилишида ишларни қониқарсиз бажармоқда. Ўтган йили қурилиш-монтаж ишлари учун ажратилган 1750 минг сўмлик сармоянинг бор-йўғи 685 минг сўми ўзлаштирилди. Оқибатда уни фойдаланишга топшириш барбод этилди. Бу 7500 квадрат метр саҳнли ишлаб чиқариш майдони, деган гапдир.

Вилоятда иссиқхона хўжаликлари қурилиши кенгайиб бормоқда. Бу яхши, албатта. Чунки аҳолини қишда ҳам мева-сабзавот маҳсулотлари билан муайян даражада таъминлаш мумкин бўлади. Ҳозир бундай иморатларни қуриш бўйича катта режалар белгиланган. Лекин, бу режалар вақтида ва тўла амалга оширилмаяпти. Деярли барча иссиқхоналар суст қурилмоқда. Чунки махсус қурилиш материаллари етишмаяпти. Калинин номли жамоа хўжалигида бир гектардан ортиқроқ майдонни эгаллайдиган иссиқхона қурилишида шундай бўлмоқда. У ҳали ҳам зарур материаллар билан тўла бутланмаган. Ваҳоланки, уни шундай қурилишларга ихтисослашган «Узагростройтеплица» трести бунёд этаяпти. Унинг тажрибаси ҳам етарли, катта имкониятлари ҳам бор.

Қисқаси, ҳозирги вақтда таъминот муаммолар муаммоси бўлиб қолди. Кўпгина қишлоқ қурилишлари ғишт, йиғма темир-бетон, металл конструкциялари, махсус материаллар, кабель маҳсулоти, асбоб-ускуналар ва бошқа шундай зарур нарсаларни тўла ва вақтида ололмаяпти. «Узагрострой» бирлашмаси тизимида ишлаб чиқаришни технологик бутлаш бош бошқармаси, «Узагростройкомплект», «Главстройтехкомплект» каби йирик ва катта таъминотчи ташкилотлар бор бўлишига қарамай аҳволнинг аянчли бўлаётганлиги ачинарлидир. Бу таъминотчи ташкилотлар раҳбарлари Г. Исмоилов, М. Горховер ва Г. Ханлар шаънига бинокорлар ўртасида илиқ сўзлар эшитиш мумкин эмас. Аксинча, уларнинг материалларни жадвал бўйича етказиб бермаётганликлари, белгиланган фондларни ажратмаётганликларидан норозилик билдиришади. Бундай аҳволга қанча тез чек қўйилса, шунча яхши бўлади.

Кўпгина буюртмачилар иши ҳам танқидга сазовордир. Улар қурилиш бўйича зиммаларига юклатилган вазифаларни ҳал қилишга кўпинча масъулиятсизлик билан ёндашадилар. Бу, айниқса, қурилиш участкаларини ажратиб беришда, технологик асбоб-ускуналарни етказишда, бажарилган ишларга ҳақ тўлашда, шунингдек бинокорлик материалларининг кескин қимматлашганлиги муносабати билан товон харажатларини ажратишда яққол сезилмоқда. Улар қурувчилардан ўнларча миллион сўмлаб қарз бўлиб қолишмоқда. Бундай аҳвол пудратчи ташкилотларнинг молиявий аҳволининг ёмонлашишига олиб келади. Бу билан боғлиқ ҳолда бинокорларнинг турмуш даражалари ҳам пасаяди. Тошкент вилоят деҳқончилик қурилиши бирлашмасида зарар кўриб ва кам рентабел билан ишлайдиган механизациялашган колонналарни тугатишга мажбуран киришилгани ҳам бежиз эмас. Албатта, бунда унинг нохуш ижтимоий оқибатлари ҳам ҳисобга олинди.

Қишлоқ қурилиш ташкилотлари янги йилга бўйниларидаги анча қарз билан келдилар. Яъни улар қатор иморатларни белгиланганича фойдаланишга топшира олмадилар. Шунинг учун бу йилнинг дастлабки кунларидан ғайрат камарини маҳкам боғлаб ишлаш лозим. Фақатгина вилоят деҳқончилик қурилиш бирлашмаси ўтган йилги қарзни узишдан ташқари биринчи чоракда 16 миллион сўмлик иш ҳажмини бажариш учун барча чораларни кўриши лозим. Об-ҳаво ҳам жуда қулай бўлиб турипти, қурилишларни бемалол олиб бориш мумкин.

Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитларида ишбилармонлик билан фаоллик кўрсатиш, барча имкониятларни ишга солиш лозим. Қурилиш ташкилотларининг шаклларини ўзгартириш керак бўлар. Бундан қўрқмаслик, зарур бўлган ҳолда уни амалга ошириш лозим. Бунинг устига қурилиш қийматини таркиб топган талаб ва таклифлардан келиб чиқиб, шартнома асосида белгилашга аста-секин ўтиши назарда тутилмоқда. Бундай шароитда иморатларни қанча тез, сифатли ва арзон қурсанг шунча кўп фойда кўрасан.

Лекин яна бир муҳим муаммони эсдан чиқармаслик керак. Бозор иқтисодиёти шароитларида ишлаш қурилиш ишлаб чиқариши барча ходимларининг ижтимоий турмуш шароитларини ҳар томонлама яхшилашни, уларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтиришни талаб этади. Бунинг энг ишончли йўли қурилиш самарадорлигини, фойда бериш даражасини оширишдир. Узоқ муддат қуриладиган иморатлар билан қурилиш ташкилоти иқтисодиётини мустаҳкамлаб бўлмайди. У судралган сари қимматлашиб бораверади. Чунки меҳнат ва моддий харажатлар кўпаяди. Бозор иқтисодиёти шароитларида эса бунга йўл қўйиб бўлмайди. У синишга олиб келади.

И. АХМЕТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

● *Яқин ўтмиш тарихимиз*

ИМОНЛИ ЮРТНИНГ ДИЁНАТЛИ РАҲБАРИ

ЁҲУД ОҲАНГАРОНЛИК МУЛЛА МЎМИН МИНГБОШИ ХУСУСИДА ҚАЙДЛАР

Бир минг тўққиз юз ўн олтинчи йилнинг қаҳратонида Хонободдаги маҳкаманинг катта қўшдарвозаси олдида ўн беш чоғли елакчалик аёллар тўпланишди. Бирининг қўлида ёш бола, бошқаси уч-тўрт нафар гўдагини етаклаб олган, баъзилари қари кампирлар етагида. Гупиллаб қор уриб турибди. Аммо аёлларнинг биронтасини ҳам қўш табақали дарвозага яқинлаштирмадилар, Шоп мўйловли миршаблар, этикларига нағал таққан отлиқ қоровуллар уларни имкони борича дарвозадан узоқроққа ҳайдашга уринишарди. Аммо аёлларнинг оҳу доди тобора авж ола бошлади:

— Эрларимиз мардикорликка кетса, бу гўдакларни ким боқади?

— Нега бир уйдан ҳам ота, ҳам ўғил мардикорликка бориши керак?

— Мингбошига арзга келдик, нега ичкарига киритмайсиз?

— Мингбошига йўлиқмасдан бу ердан кетмаймиз!

Тўполон тобора авжига минганда миршаблар бироз типирчилаб қолишди. Узоқдан бир неча отлиқ ясовуллар қуршовида икки от қўшилган усти ёпиқ извош кўринган эди. Аёллар четга чиқишди, извош етиб келиши билан ланг очилган дарвоза олдида тўхтаган отлар гижинги босилмасдан извошдан бошига оқ мовутдан чиройли салла ўраган, устидаги оқ чакмони боғичлари боғланмаганидан белидаги заррин камари ялтираб турган, тик гавдали, мош-гуруч соқолли, хушсурат эллик ёшлар нари-берисидаги киши тушди. Дарвозабонга қўли билан ниманидир имо қилди, ўзи эса кичик дарича орқали бошқа уйга кириб кетди.

— Тўғрига ўтинглар, тўғрига, бақирилмасин, ҳозир мингбоши почча сизларни йўқлайдилар,— деди аёлларни махсус қабулхонага йўллаётган миршаблардан бири. Аёллар тўрдаги саҳнга кирдилар. Орқа эшикдан Сайид мирзо билан Мўмин мингбоши кириб келди.

— Қулоқларим сизларда, азизларим, не юмушдин маҳкамани ихтиёр эттингиз? — деди мулла Мўмин мингбоши ғоятда одоб билан. Аёллар аввалига жим қолишди. Сўнг кимдир оғиз жуфтлаган эди ҳаммаси баравар сўзлай бошлади:

— Менинг эримни мардикорликка ёзишди, беш нафар ёш болам бор, бошқа боқувчим йўқ.

— Менинг ўғлимни ҳам ёзишибди, бошқа фарзандим ҳам, эрим ҳам бўлмаса....

— Менинг укамни...

Аёлларнинг чуғури авжига чиққанда мингбошининг ёқимли овози уларни тинчлантирди.

— Эгачилар, бир бошдан, ётиғи билан сўзлангиз, мирзо ҳаммангизнинг гапларингизни ёзиб улгуролмас, бир бошдан...

Оқибат шу билан якунландики, Оҳангарондан мардикорликка олинувчилар кескин қисқарди. Аёлларнинг ҳамма арз-додлари инобатга олинди. Мардикорликка атиги ўн тўққиз киши жўнатиладиган бўлди, булар оқтовлик Комилхожининг арзандаси Имматқул бойвачча, қуюмлик Сатторхон эшоннинг ўғли Ўктамхон тўра, чавлисойлик Жондорбек қозоқ, олачопонлик Санжар исмли киши...

Аммо мулла Мўмин мингбошининг бу эзгу ишлари ёнига қўшиб чатилган ҳолда Тошкент уезд приставига етиб боргандан сўнггина Мулла Мўмин мингбоши ўз вилояти, тумани ичида ҳам одамларга хоинлик қиладиган кишилар борлигини тан олди. Уни приставга юртнинг айрим бойлари, уламолари сотишган эди. Ҳуфялар ўз вақтида мингбошини нималар кутаётганлигини аллақачон унга етказган эдилар. Мулла Мўмин мингбошига Тошкент приставлигида ҳам бир қанча қарши одамлар бор эди. Улар дам приставни узунқулоқ гаплардан воқиф этиб туришарди.

— Ўша воқеадан сўнг уйимиз атрофини ҳар хил одамлар босиб кетди,— дея эслайди Мулла Мўмин мингбошининг ҳозир тирик бўлган қизи Мукаррам хола,— отам кечаси сомонхонага беркинди. Бутун тун бўйи уйимиз атрофини тинтув қилдилар. Ҳайрият, отамни топишолмадилар. Эртаси куни унинг бир дона милтиғини олиб кетдилар. Отам эса бир неча кун яшириниб юргандан сўнг кечаси Конибодомга йўл олдилар.

Оҳангаронлик кексаларнинг ҳикоя қилишларича, Мулла Мўмин мингбоши халққа қайишадиган, инсофли, кўп камбағалпарвар киши бўлган экан. Унинг ўз киноаппарати бўлиб, вақти-вақти билан ёш-ялангларни тўплаб, турли овозсиз фильмларни ҳам кўрсатиб тураркан. Мулла Мўмин мингбошининг ташаббуси билан Оҳангарондаги Мулла Султон масжиди бунёд этилади. Ўша пайтда эндигина Бухорои шарифдан мадрасани тамомлаб келган Эркабой домлани ўзи йўлга пешвоз чиқиб, ғоятда хуштавозелик билан кутиб олади. Кейинчалик Эркабой домла томонидан ёшларни ўқитиш ишига амалий ёрдам беради, мактаблар очтиради. Ҳар жума намози пайтида одамларга инсофу диёнатдан Эркабой домлага ваъз ўқитади.

— Мулла Мўмин мингбошининг иккита аёли бўлган,— дея ҳикоя қилади оҳангаронлик кекса онахон Турсун хола,— катта аёли Равшанойдан Абдуқаюм, Абдуваҳоб, Ғуломқодир, Абдуҳамид деган ўғиллари, Мубораҳон, Мукаррамой деган қизлари бўлиб, Равшаной асли тошкентлик эди. Конибодомлик аёли Тожинисодан фарзанди бўлмаган дейишади.

Сўраб-суриштиришим шуни кўрсатдики, Мулла Мўмин мингбошининг ўғилларидан бири Абдуҳамид яқин йилларгача Самарқанд вилоят Оқдарё ноҳиясида фирқа-шўро ишларида фаол иштирок этган...

— Мулла Мўмин мингбошининг хайрли ишлари жуда кўп эди,— дея мени ишонтиради оҳангаронлик кекса отахон Норбой оқсоқол,— мардикор олиш пайтида биронта ҳам камбағалнинг боласи мардикорликка юборилмади. Ҳатто маҳаллий элликбошилар оддий камбағалларнинг болаларини мардикорликка ёзганида мингбоши элликбошиларнинг ўз фарзандларини юбортирган мардикорликка. Шунинг учун ҳам кейинчалик Мулла Мўмин мингбоши билан маҳаллий бойлар ўртасида кучли ихтилоф чиқади. Орага чақув гаплар аралашади ва оқибатда Тошкент пристави уни мингбошиликдан бекор қилиб, ўзини ҳибсга олишни буюрган эди. Ҳайрият, у яшириниб, жон сақлайди, кейинчалик Конибодом томонларга кетиб қолади.

Бошқа бир неча кексаларнинг фикрига қараганда, Мулла Мўмин мингбоши Оҳангаронда бир неча чойхоналар, обжувоз ва масжидлар қурдирган Ёлғиз Хонободнинг ўзида ўндан ортиқ масжид қурдирган, Мулла Мўмин мингбоши ҳайит намозлари ва бошқа пайтларда ўзи ҳам одамлар билан Мулла Султон масжидига чиқиб намоз ўқирди. Унинг ташаббуси ва маблағи ҳисобига Хонободда карвонсарой (мазкур карвонсарой то 1980 йилгача ҳам бор эди. У узоқ вақт ноҳия пилла қуритиш идораси бўлиб турди), иккита кўприк, касалхона қурилган, ҳар йили кўкламда одамларни тўплаб, Хонобод атрофини обод қилиш, боғ-роғларни кўпайтириш учун дов-дарахтлар ўтқазиш ишларига бош-қош бўларди. Хонободнинг бозор ва расталарини кенгайтиришга ҳам жиддий эътибор берган эди. Қишлоқнинг зукко, билимдон, уддабурро, камбағалпарвар кишилари бўлган Маҳмуд бува, Жаббор оқсоқол, Рисқул ака деганлар мингбошининг энг яқин маслаҳатчилари бўлиб, қишлоқларнинг ободончилиги, одамларнинг осойишталигини сақлаш, юрт тинчлиги ана шу кишилар томонидан назорат қилинарди...

Мукаррам хола ҳикоя қиладилар:

— Отам Конибодомга кетганидан сўнг анча вақт ўтгач у ердан у кишининг қазоси тўғрисида хабар келди. Шунда кичик ойим Тожинисо ўз қариндошлари билан бирга Конибодомга кетдилар ва ҳафта ўтмай отамнинг жасадини Оҳангаронга олиб келдилар. Унинг жонозасига тумонат одам йиғилди. Бутун халқ аза тутди. Эртаси куни отамнинг жасадини Хонобод қабристонига қўйдилар...

Айрим кексаларнинг айтишига қараганда Мулла Мўмин мингбошининг жанозасида Фарғона водийсининг машҳур уламоси Садир эшон ҳам қатнашган дейдилар,. Лекин бу қанчалик тўғри-нотўғри эканлигини аниқлаш имкони бўлмади. Аммо Мулла Мўмин мингбоши тўғрисида қанча одам билан гаплашмайин, уни ҳамма имонли, юртнинг диёнатли раҳбари эди, дея ҳурмат ва эҳтиром билан тилга олганининг гувоҳи бўлдим...

Мулла Мўмин мингбошидан сўнг бу амални Мулла Тўра мингбоши эгаллади.*

М. ҚАЮМОВ,
Ўзбекистон журналистлар уюшмасининг аъзоси.

*** Биз аввалги чиқишимизда Мулла Тўра мингбоши ҳақида маълумот бергандик. (Қаранг: «Тошкент ҳақиқати», 25 декабрь, 1991 й.).**

● *КЕЧИНМА*

ҚАЛБ БИЛАН СЎЗЛАШУВ

«ҲАЁТ мавжуд экан, кишилар ўзларининг ҳар бир қадами учун жавобгар. Вақти-соати келганда хоҳ яхшилик қилган, хоҳ ўзгалар дилини ранжитган бўлсин барчаси учун жавоб бериши аниқ» каби сўзларни кўплаб эшитаман. Аммо «Кимга, қаерда жавоб бериш керак?» — деган савол мени ўйлантирарди.

Ниҳоят, юрагимнинг тубига чўкиб кетган, лекин вужудимга оғриқ берувчи бу азобли саволга жавоб топгандекман.

Демак, гуноҳу савоблардан ёлғиз воқиф — ВИЖДОН олдида жавобгар эканмиз!..

Виждон ўзи нима? У туйғуми? Киши қачон уни ҳис қилади? Қачон у жисми-жонни тарк этади? Бу эса мен учун ҳамон жумбоқ...

Ўнинчи синфни тугатиб, синфдош дугонам билан олий илмгоҳга ҳужжатларимизни топширдик. Ўқишга ҳам кирдик. 1-курсни тугатиш арафасида «зачёт»га баҳо олмоқдамиз. Домла курсдош болани доскага чақирди. Бечора домла, куйиб-пишиб: «олув, қўшув, қавс», деб «тўти»дек унга бошдан охиригача айтиб туриб, ниҳоят: «яхши, ўтиринг, тўрт!» деди. Мен «бетсизларча»: «Домла, илтимос. Яна бошқа мисолни ўзи, мустақил ишласа», деб «луқма» ташладим. Эвазига эса:

— Беодоб! Нима ҳаққингиз бор, олишишга? Виждонсиз! Ҳали мендан кўрасиз... — деган танбеҳларни эшитдим.

Биринчи бор бу қулоқларим остида ўзгача янграган ва ўқиш давомида уч кишидан бирини тарк этган ўша — ВИЖДОННИ анча изладим. Лекин...

Сершовқин, иқтисодий танглик ҳукмрон бўлган шу кунларимизда биздан чаққонлик қилган «учар»ларни виждонсиз, деб ҳақоратлаймиз-у, аммо кўз ўнгимизда қадри ер билан яксон бўлаётганларни кўриб четга қараймиз...

Фарзандидан юз ўгираётганлар, нафс балосига гирифтор бўлиб, жигарининг ҳаётига чанг солаётганлар, қизи тенгиларнинг номусини топтаётганлар-чи?

Бир онахоннинг изтироб билан айтган сўзлари қалбимни ҳануз шу куйи сўроқларга тутади. Онахон билан дорилфунун ҳовлисидаги ўриндиқда тасодифан суҳбатлашиб қолдим.

— Э, худойим-эй, имтиҳониям бор бўлсин. Илоё, олдини бергин обло, — деб ўзларига пичирлаб, мен ўтирган ўриндиққа чўкдилар.

— Набирангизми? —дедим у кишини саволга тутиб. Бу билан эса онани тинчлантирмоқ ниятида бўлдим.

— А? Йўқ. Кенжам, ўғлим. — Анчадан бери уйланмай қийнаб юрганди. Дадаси: «Ўғлим, умринг кетмасин. 25 га чиқдинг, лоақал ўқишга ҳаракат қилсанг-чи? Балки яхши қизлар ҳам чиқиб қолар», — дедилар. Шу баҳона, акалари ҳам «бўл-бўл» қилиб, олиб келишди...

Онахоннинг бир оғиз саволга кўнгилларидагини тўкиб солаётганларидан севинсам, нима учун уйланмайди, деган хаёлдан ажабландим.

— Хола, бу нега уйланмайдилар, наҳот бирор қиз ёқмаса? — дедим ичимдагини ютиб туролмай. Онахон бошидаги оппоқ, тердан ивиб кетган дока рўмолнинг учини текислаб уйга толдилар чоғи, анча жимиб қолдилар.

— Бу ҳаёт қизиқ экан-да, болам. Ўғлимни бундан уч йил бурун уйлаб қўйган бўлардик. — Аммо, унинг нурсиз кўзларига ёш қалқиб, ҳаёт дардларидан яралаган беҳисоб ажинлардан оқиб тушмоқда эди, — ўғлим армияга кетишдан олдин биздан икки маҳалла юқоридаги чевар қизни ёқтирган экан. Буни қарангки, у қайтгунча қиз ҳам турмушга чиқмабди. Анча қистовга олганимиздан сўнг ўзи айтиб қолди. Оёғимни қўлимга олиб, қулчиликка бордим. Эсли-ҳушлигина қиз экан, оиласи ҳам маъқул тушди. Улар ҳам рози бўлишди.

Ўғлим энг яқин дўстига — исми Музаффар, қизни кўрсатибди. Дўсти эса:

— Калланг борми, шунга уйланасанми? Пешонасини қара бир гектар-ку! Нима, унга пахта экасанми? Э, қойилмасман, — деган экан, бола тушмагур айниса денг. Бошқа қизни қидиришга тушдим. Унгача Музаффарнинг тўйи бўлиб қолди. Ё тавба, не кўз билан кўрайки, келин ўша «пешонаси бир гектар» қиз экан.

Шундай баҳона бўлиб, энди уйланмаяпти. Нуқул: «Ўз дўстимки, менга виждонсизлик қилдими, бас! Мени зўрламанглар», —деб туриб олади...

Ҳа, дунёда барча гуноҳлардан ҳам энг оғири дўстга хиёнат эмасми?! Ўша йигит ўқишга киролмасада, бир кун бахтини топиши мумкин. Онахонга ҳам қўни-қўшнилар олдида кенжа келин қўлидан чой ичиш насиб этар, лекин йигитнинг вайрон бўлган қалби-чи?!

Беихтиёр осмонга термуламан. Нурсиз милтираб турган юлдузларга тикиламан. ВИЖДОН деб аталувчи ўша бебаҳо тушунча митти юлдузларга айланса-ю, жисмини тарк этган кишилар қалбига солиб қўйсам. Зеро, шунинг ўзи кифоямикан?..

Саломат
АБДУРАҲМОНОВА.

● ЭЪЛОН

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, ширкатлар, шўро ва жамоа хўжаликларининг раҳбарлари

ДИҚҚАТИГА!

Тошкент шаҳрида янги «ҲАМКОРЛИК» тижорат банки иш бошлади. Унга 1991 йил 1 ноябрда асос солинди.

«ҲАМКОРЛИК»

БУ СИЗНИНГ БАНКИНГИЗ!
«ҲАМКОРЛИК» —
БУ ДОИМИЙ БОЙЛИК МАНБАИДИР!
«ҲАМКОРЛИК» —
СИЗНИНГ МАНФААТЛАРИНГИЗНИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ

«ҲАМКОРЛИК»

БАРҚАРОРЛИКНИ, БАНКЛАРНИНГ АНЪАНАЛАРИНИ ОҒИШМАЙ ДАВОМ ЭТТИРАДИ:
«ҲАМКОРЛИК» ТИЖОРАТ БАНКИ:
● ўзаро ҳисоб-китобларни;
● қарз бериш;
● кирим-чиқим ғазналаридан унумли фойдаланишингизда СИЗЛАРГА яқиндан ёрдам беради.

«ҲАМКОРЛИК» билан ҳамкорлик қилишни истасангиз, унда ШОШИЛИНГ!

БИР НИМАГА ЖАЗМ ЭТСАНГИЗ, БИЗНИНГ ИШТИРОКИМИЗСИЗ АМАЛГА ОШИРИШИНГИЗ МУШКУЛ!

МАНЗИЛИМИЗ: 700015, Тошкент шаҳри, 2-Сапёрлар кўчаси, 65-уй. Телефонлар: 54-93-83, 54-92-96.

ЭЪЛОН ●

● *Жамоа хўжаликларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари*

ФЕРМЕРЛИКНИ АФЗАЛ КЎРИШДИ

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турғун Мирзаев номли жамоа хўжалиги бундан икки йил аввал қайта ташкил этилиши муносабати билан Тошкент районида энг ёш колхоз ҳисобланади. Албатта, янги шаклланган оилада ўзига яраша муаммолар ҳам бўлиши шубҳасиз. Лекин колхоз бошқаруви, ана шу катта-кичик масалаларни ҳал этишда 1990—1991 йилларда анча фаоллик кўрсатди. Раҳбарлар аввало, ҳақиқий колхозчиларга, яъни бутун умрини фақат дала, боғ, ферма ишига бағишлаб келаётган колхозчи сифатида меҳнат дафтарчасига эга бўлган кишиларга ғамхўрлик қилишдан бошладилар. Раис Ҳайрулла Мирзаевнинг фаолиятидаги бош мақсад ҳам шунга қаратилди. Натижада жамоа хўжалиги учун жон куйдирган деҳқонлар борки, зарурат сезиб, уй-жой қуриш мақсадида ер сўраган бўлсалар, улар эҳтиёжи қондирилди ва қондириб борилмоқда. Ўқитувчилар, тиббиёт ходимлари ҳам ана шундай эътибордан баҳраманд бўлдилар.

Хўжаликда Президентнинг фақат ана шу фармонигина эмас, деҳқон оиласининг фаровонлигини ошириш билан боғлиқ бошқа қатор муҳим ҳужжатлари ҳам ўзининг амалий ифодасини топиб келмоқда. Хусусан, имконият даражасида кўплаб колхозчи хонадонлари пичан, сомон билан таъминланди. Анчагина оилаларга эса қурилиш материаллари етказиб берилди.

Раҳбарият ҳозирги машаққатли даврни ҳисобга олиб, ҳар бир колхозчи бошига 100 килограммдан ғалла жамғариб қўйди. Дала миришкорларининг илтимосига кўра баъзи янги маҳаллаларни ичимлик суви билан таъминлаш масаласи ҳам ҳал этилди.

Маълумки, колхозда фаровонлик даражаси етиштирилган ҳосилнинг баракасига, яъни қилинган меҳнат самарасига боғлиқ бўлади. Бу жиҳатдан олганда хўжаликнинг пиллачилик борасидаги натижалари диққатга лойиқдир. Колхоздаги 9 та бригаданинг ҳаммаси пилла тайёрлаш планини ошириб бажарди. Колхозда эса бу кўрсаткич 158 фоизни ташкил этди. Ҳар бир пиллакор етиштирган бир килограмм ҳосилига 25 сўмдан ҳақ олди. Айниқса, Ҳабибулла Ҳикметов, Шукур Маҳкамов, Дилмурод Бекмуҳамедов бошлиқ бригадалар бу борада юқори натижаларга эришдилар.

Сабзавот етиштириш бўйича ҳам хўжалик меҳнаткашлари ўз зиммаларидаги вазифани уддаладилар. Колхозда Собир Ғуломов бригадаси аъзолари экиннинг бу туридан энг юқори ҳосил олиш мумкинлигини амалда исботладилар. Айни пайтда колхозда картошкачилик, мевачилик кутилган натижаларни бермади. Бир қатор бригадалар кўрсаткичлари 50 фоизга ҳам етмай қолди.

Колхозчиларнинг йиллик ҳисобот-сайлов йиғилишида маъруза қилган Х. Мирзаев бунинг аниқ сабабларини тушунтириб берди.

— Биринчи сабаб,— деди у,— уруғнинг сифатсизлиги бўлса, иккинчидан агротехник тадбирларга етарлича риоя этилмади. Бундан буён техникадан унумли, ҳар бир қарич ердан оқилона фойдаланиш асосий мақсадимиз бўлиши керак.

Раис хўжаликда ҳамон меҳнат интизомининг бўшлиги, айрим бригадаларда етиштирилган маҳсулотни ташиб кетишга ружу қўйилаётганлиги, ҳақиқий колхозчилар жонбозлик кўрсатаётганлари ҳолда, уч кун давлат муассасаларида ишлаб, уч кун хўжаликка ёрдамлашаётган баъзи кишилар «бўлса бўлар, бўлмаса ғовлаб кетар» тарзида ишлаётганликлари, кўпроқ ўз манфаатларини кўзда тутаётганликларини таъкидлади. Биз бундайларга нисбатан талабчанликни оширишимиз керак, деди у.

Ҳисобот йиғилишида маъруза юзасидан сўзга чиққан бригада бошлиғи С. Ғуломов, колхозчи Т. Собиров, бош агроном М. Ҳамидов, колхоз кадрлар бўлими бошлиғи Ж. Баҳодиров, колхозчилар З. Рихсиев, Йўлчиев, Ф. Саъдуллаев бир неча йиллардан бери хўжаликка дала ишларида ёрдам бериб келаётган М. Исмонлов ва бошқалар икки йил мобайнида колхозда эришилган ютуқлар, йўл қўйилган камчиликлар ҳақида гапирдилар. Колхоз далалари учун мослаштирилган уруғлар етиштириш, иш жараёнида ўзаро аҳиллик, уюшқоқлик, кўпчилик манфаатини ўйлаб меҳнат қилиш, ердан унумли фойдаланиш борасида фойдали фикрларни айтдилар. Камчиликларни бартараф этиш юзасидан ўз мулоҳазаларини ўртоқлашдилар.

Ҳисобот-сайлов йиғилишининг эркин, шу билан биргаликда жонли ва баҳсли ўтганлиги қувонарли бир ҳолдир. Асосий маърузачининг ҳам, сўзга чиққанларнинг мақсади ҳам бир нарсага қаратилди. У ҳам бўлса кўп, сифатли маҳсулот етиштириб, элни ҳам, ўзларини ҳам манфаатдор этиш. Бунинг учун колхозчилар ягона йўл танладилар. Бундан буён колхоз ичида фермерлик жамоалари ташкил этилади. Ҳар ким меҳнатига, фақат ҳалол меҳнатига қараб ўзи яратган маҳсулотдан баҳраманд бўлади. Аниқроқ қилиб айтганда эндиги ер ўз эгаларига топширилади. Навбат — фидойилик билан қилинадиган меҳнатга, маҳоратга, замин билан тиллашишга!

С. ҲАСАНОВ.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ПРЕЗИДЕНТ САЙЛАНДИ

● **БОЛГАРИЯ** Президентлигига ўтказилган сайловнинг иккинчи даврасн якунлари чиқарилди. Дастлабки маълумотларга қараганда, мамлакатнинг ҳозирги президенти Желю Желев ҳамда вице-президентликка номзоди қўйилган шоира ва жамоат арбоби Блага Димитрова ғалаба қозондилар. Сайловда ютиб чиқиш осон бўлмади. Баъзан шундай дақиқалар ҳам бўлдики, ҳозирги давлат бошлиғининг қароргоҳида муваффақиятсизлик ҳақида ҳам миш-мишлар тарқалди.

Ҳа, айрим кишиларнинг «соф ғалаба» тўғрисидаги умидлари оқланмади. Биринчи даврада Желев ва Димитрова атиги 45 фоиз овоз олишга муваффақ бўлдилар. Иккинчи жуфт — Вилканов-Веденичаров учун эса 30 фоиз овоз берилди.

Ниҳоят сайловнинг иккинчи даврасидан сўнг ҳамма нуқталар жой-жойига қўйилди. Ж. Желев ва Б. Димитрова учун 53,89 фоиз кишилар овоз бердилар. Уларнинг мухолифлари учун 46,11 фоиз сайловчи тарафдор эканликларини изҳор этди. Шундай қилиб, Демократик Кучлар Иттифоқи собиқ Болгария Коммунистик партиясининг ворисн бўлган Социалистик партия вакилларини четга суриб қўйишга муваффақ бўлдилар. Ж. Желев қароргоҳида «демократия коммунизмни енгди» деган шиорлар янграган бўлса, Вилканов тарафдорлари эса «Желю Желев демократияни енгди» дедилар. Бугун-эрта сайловнинг якуний хулосалари чиқарилади.

ҚАРАМА-ҚАРШИЛИК АВЖИГА ЧИҚМОҚДА

● **ЖАЗОИРДА** парламент сайловларида бўлиб ўтган курашда Ислом Қутқариш Фронти ютқазиб қўйганидан сўнг мамлакатдаги вазият дарҳол кескинлаша бошлади. Ҳарбий қисмлар пойтахтга киритилди, муҳим ҳукумат бинолари қатъий қўриқлана бошланди. Сайловдан сўнг бир неча кун ўтган бўлса ҳам, мамлакатда осойишталик белгилари кўринмаётир. Куни кеча Жазоир пойтахти яқинидаги бир жойда исломпарастлар ҳарбий патрулга ҳужум уюштирдилар. Бир аскар ҳалок бўлди. Пойтахтдаги миршабхоналардан бирида эса бомба портлатилди.

Ислом Қутқариш Фронти раҳбарлари ўз тарафдорларини куч ишлатмасликка, зўравонликдан тийилишга чақираётган бўлсалар ҳам омма орасидаги тартибсизликларни жиловлаб бўлмаётир. Шу орада Ислом Қутқариш Фронти раҳбари ўз тарафдорларидан 500 нафарга яқин кишининг ҳибсга олинганлигини эълон қилди.

Мамлакатдаги вазият Жазоирнинг халқаро миқёсдаги мавқеига ҳам таъсир қилмай қолмаётир. Айниқса, Жазоир билан Эрон ўртасидаги муносабатлар таранглашди. Теҳрон очиқ курашда исломпарастларга ғалаба қилиш имкониятини бермаган Жазоир маъмурларини танқид қила бошлади. Жазоир ҳукумати эса ўз навбатида Эрон Жазоирнинг ички ишларига аралашмоқда, деб чиқди. Оқибатда, Жазоир куни кеча ўзининг Теҳрондаги элчисини чақириб олишга мажбур бўлди.

Жаҳон оммавий ахборот воситаларининг Жазоир пойтахтидаги кузатувчилари яқин кунлар ичида маъмурлар исломпарастлар партиясинигина эмас, балки, сўнгги вақтгача ҳукмрон бўлиб келган Миллий Озодлик Фронти партиясини ҳам таъқиқлаб қўйиши мумкин, деб кутмоқдалар.

РУХСАТНОМАЛАР ТАҚСИМОТИ

● **СОБИҚ** Совет Иттифоқининг тарқаб кетиши муносабати билан Америка Қўшма Штатлари ўзининг муҳожирларни қабул қилиш сиёсатига ўзгартишлар киритмоқда, деб ёзди «Вашингтон таймс» рўзномаси. Маъмуриятнинг расмий вакиллари фикрларига таянган рўзнома АҚШга келиш қоидаларининг ўзгарганлигини таъкидлади. Аввалги қоидаларга биноан ҳар йили СССРдан 20 минг кишига мамлакатга кириш учун рухсатнома берилган бўлса, эндиликда бундай рухсатномалар собиқ СССРнинг собиқ 15 жумҳуриятларига алоҳида-алоҳида бўлиб бериладиган бўлди. Эндиликда собиқ 15 жумҳуриятларда истиқомат қилган кишиларга бир йилда жами 300 минг рухсатнома берилади.

ҲУКМ ТАСДИҚЛАНДИ

● **БУНДАН** бир неча вақт муқаддам Америка Қўшма Штатлари томонидан Куба ҳудудига ташланган қўпорувчи гуруҳ қўлга олинган эди. Мазкур гуруҳ устидан мамлакат олий суди ҳукм чиқарди. Қўпорувчи гуруҳ раҳбари 38 яшар Эдуардо Диас Бетанкурт энг олий жазо — ўлимга ҳукм этилди. Куба Давлат кенгаши бу қарорни тасдиқлади. Гуруҳнинг қолган икки аъзоси — ўттиз йилдан қамоқ жазосини ўтайдиган бўлдилар.

МАҲФИЙ ТАЙЕРГАРЛИК КЎРИЛМОҚДА

● **ЖОРЖ БУШ** маъмурияти Ироқ президенти Саддам Хусайн тузумини ағдариб ташлаш ҳамда унинг ўзини сиёсий майдондан йўқотиш учун махфий равишда тайёргарлик кўришга киришди. Бу мақсадга эришиш учун турли хил йўллар кўриб чиқилмоқда. «Нью-Йорк таймс» рўзномаси ўзининг якшанба куни сонида босиб чиқарган мақоласида Саддам Хусайнни ағдариб ташлашга тааллуқли кўпгина маълумотларни келтирди.

Гап шундаки, деб таъкидлайди рўзнома, Саддам Хусайнни ағдариб ташлаш ишлари шу йил ноябрь ойида АҚШ президентлигига бўладиган сайловларгача тугалланиши лозим. Чунки, Саддам Хусайнинг ҳокимият тепасида туриши АҚШ президенти обрўйига маълум даражада путур етказмоқда. Зотан, Форс кўрфазида бўлиб ўтган уруш пайтида АҚШ асосий роль ўйнаган эди.

ЯНГИЛИКЛАР ТЎЛҚИНИДА

● **ЎТГАН** йил декабрь ойида «Компартиянинг қайта туғилиши» ҳаракатининг съездида Италия Уйғарган Коммунистик партияси тузилганлиги тўғрисида эълон қилинган эди. Ҳозирга келиб мазкур партиянинг раҳбарлик органларини сайлаш ишлари ниҳоясига етказилди. Сержо Гаравини — бош котиб, Армандо Коссутта партия раиси этиб сайландилар. Шунингдек, партиянинг раҳбарияти ҳам сайланди. Унинг таркибига 30 киши кирди.

● **КОНГО** пойтахти Браззавилда армия бўлинмалари дафъатан телевидение станциясини эгаллаб олдилар. Улар ўтиш даври фуқаролар ҳукуматининг истеъфога чиқишини талаб қилдилар. Исёнчилар кейинги маҳалда ваколатлари ниҳоятда торайтириб қўйилган мамлакат президенти Дени Сассу-Нгессони қўллаб-қувватламоқдалар.

● **ИСРОИЛ** олий суди иккинчи жаҳон уруши даврида яҳудийларни оммавий равишда қиришда айбланаётган Иван Демьянюкни озод этиш тўғрисидаги талабни рад этди. Судланувчининг оқловчиси аслида гап Марченко фамилиялик бошқа Иван тўғрисида бораётганлигини исбот қилишга уринди. Аммо, судья унинг далилларини унча ишонарли эмас, деб топди ва ўз фикрини тўлиқ асослаш учун унга уч ҳафта муддат берди.

● **КУНИ** кеча Филиппиннинг собиқ президенти Фердинанд Маркоснинг беваси Имельда Маркос расман мамлакат президентлиги лавозими учун сайловларда кураш олиб боражаклигини эълон қилди. Тақдир тақозосини қарангки, И. Маркос қарори 1986 йилда Корасон Акино сайловларда ўз ғалабасини тантана қилган залда янгради. Дарвоқе, шу орада Филиппин ёшлар иттифоқининг собиқ раҳбари, солиқлар тўламасликда айбланган И. Маркоснинг қизи Манотоқ ҳам судда оқланди.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● ХАЛҚ ТАБОБАТИ

«НАЖОТ»НИНГ НАЖОТКОРИ

ҲОЗИР қаёққа қараманг, турли хил ноёб қобилиятли кишиларга дуч келасиз. Афсунгар, фолбин, илғир, башоратчи, биоқувватга эга кишилар, ўзга сайёраликлар билан мулоқот қилувчилар... Улар ёмғирдан кейин пайдо бўладиган қўзиқоринлардай кўпайиб кетишганки, баъзан қайси бирларига ишониш-ишонмасликни ҳам билмай қоласан, киши. Очиғини айтсам, шахсан ўзим уларга кўр-кўрона ишонмайман. Айниқса, кейинги пайтларда ҳар бир воқеа-ҳодисага шубҳа билан қарашга одатланганман.

Яқинда бир ёзувчи дўстим билан шу ҳақда суҳбатлашиб қолдик. У бундай воқеа-ҳодисалар инсоният тарихида олдин ҳам содир бўлганлигини, бунга табиий жараён деб қараш лозимлигини, ноёб қобилиятлиларнинг кўпайиши самовий ёритгичлардаги кучли портлашлар билан боғлиқлигини айтиб қолди. Ўйлаб қарасангиз, бу фикрда жон борга ўхшайди. Сабаби, шахсан ўзим яқиндан билган уч-тўрт кишида ҳам бундай хусусиятлар кейинги пайтларда пайдо бўлди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг Оролни асраб қолиш қўмитаси қошидаги «Нажот» хайрия-савоб фирмаси табиби Маликахон Исмоил қизи билан учрашганимга қадар ноёб қобилиятли кишилар хусусида ана шундай тасаввурда эдим. Бу табибнинг иш фаолияти, ундан шифо топган ва даволанаётган кишилар билан суҳбатлашар эканман, бундай «худо берган» кишиларнинг самарали фаолияти учун қулай шароит сув ва ҳаводек зарур деган фикрга келдим. Афсуски, биз ҳалигача оврўпача даволаш усулларига сажда қиламиз. Замонавий шифохоналарнинг етишмаслиги, чириган жамиятнинг бедаво дардлари кўпайиб кетганлиги, бунинг устига дори-дармон ва малакали дўхтирларнинг тақчиллиги ҳукмрон бўлган шароитда узоқ асрлар синовидан ўтган халқ табобатини ривожлантириш учун ҳар жиҳатдан қулай имконият яратиш, назаримда, шу куннинг энг долзарб масалаларидан бири бўлиб туюлади.

... Маликахондан муолажа олаётган турли ёшдаги кишиларнинг кўнглига ўзингиз бир қулоқ солиб кўринг-а.

— 1982 йилдан буён оёғим ва белим оғрийди, — дейди Жиззах вилояти Бахмал ноҳияси «Сангзор» шўро хўжалиги ҳудудида жойлашган 29-мактаб ўқитувчиси Ортиқбой Шодмонов. — Бу ерга келганимга қадар турли шифохоналарда ётиб чиқдим, аммо нажот топмадим. Мана энди Маликахон қўлида даволанаяпман. Айтишим керакки, уч-тўрт амал (сеанс)дан кейин ўзимда анча ўзгариш сезаяпман...

— Анча йиллардан буён ошқозон яллиғланиши, бел оғриғи ва буйрак шамоллашидан азоб чекардим, — дейди «Ўзбекистон — Бельгия» «Вита» қўшма корхонасининг ишбилармони Абдуваҳоб Шермонов. — Малика опанинг сеҳрли муолажасидан етти-саккиз марта баҳраманд бўлдим. Натижаси яхши, ҳозир дарддан бутунлай халос бўлиб, ўзимни анча яхши ҳис этяпман...

— Менинг қон босимим бор, бундан ташқари, ошқозоним оғрийди, нафас олишим оғирлашиб, икки йилдан буён ўрнимдан қўзғалишим қийинлашиб қолганди, — дейди Самарқанд вилояти Булунғур шаҳрида истиқомат қилувчи уй бекаси Санобар Ҳайдарова. — Олти амал олдим, ҳозир яхшиман, анча енгил тортиб қолдим...

Бундай фикр-мулоҳазаларни истаганча давом эттиришимиз мумкин. Бироқ мана шуларнинг ўзи ҳам Маликахонга ихлос қўйиб, бу ерга қадам ранжида қилаётганларнинг орзу-ниятлари амалга ошаётганлигини кўрсатади. Булардан ташқари, Ўзбекистоннинг узоқ-яқин шаҳар ва қишлоқларидан, қўшни жумҳуриятлар, ҳатто хорижий мамлакатлардан ҳам келиб, моҳир табиб қўлида даволанаётган кишилар сон-саноқсиз. Бу ерда ҳафта давомида ўртача 70—

80 нафар киши турли хил муолажалар олмоқда. Маликахон беморларнинг дардини ҳеч қандай дори-дармонсиз, яъни биоқувват таъсирида, сугистив (фикр билан таъсир қилиш) ва руҳий усуллар орқали даф қилмоқда. Фақат зарур ҳоллардагина игна билан даволаш усулидан фойдаланаётир. Бу ишларни амалга оширишда унга ҳамширалардан Энесса Беняминова, Гулнора Жуманиёзова ва Мавжуда Юсупова яқиндан кўмаклашмоқда.

Маликахон халқ табобатига тасодифан кириб қолгани йўқ. У Тошкент тиббиёт олий билимгоҳининг даволаш куллиётини имтиёзли диплом билан тугатган. Сўнгра «Ўзбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг тиббиёт-санитария бўлимида, пойтахтимиздаги 15-шифохонада, Ҳамза ноҳиясидаги 15-поликлиникада дўхтир бўлиб ишлади. Семашко номли санаторий-шифохонанинг игна билан даволаш бўлимида, 1990 йил «Шарқ халқ табобати» поликлиникасида хизмат қилди. 1991 йилнинг бошларида эса у Москвада халқ табобатини илмий ўрганиш билимгоҳида малака ошириб, биотерапевт дипломини олиб қайтди. Булардан ташқари, у запорожьелик машҳур халқ табиби Касьяннинг қўл билан даволаш усулини қунт билан ўрганди.

— Мендаги қобилият ўз-ўзидан пайдо бўлгани йўқ, — дейди Маликахон. — Айтишларича, бувим табиб бўлган эканлар. Бир пайтлар кўкчалик башоратчи, марҳум Гулсара опам ҳам «сенда қобилият бор», деб айтардилар. Аста-секин беморларнинг руҳиятини ўрганиш жараёнида уларнинг аҳволини анча аниқ тушунадиган бўлиб қолдим. Бу борада менга халқ табобатининг билимдонлари Мадиёр Салаев, Мирзакарим Норбеков ва паркентлик табиб Гулмат Эшов жуда фойдали йўл-йўриқ ва маслаҳатлар бердилар. Айниқса, ҳозир дори-дармон тақчил даврда кишилар вужудининг ички имкониятларини ишга солиш лозим, бунинг учун эса уларга руҳий таъсир ўтказиш, кишиларнинг мавжуд куч-қувватларини кучайтириш — биз қўллаётган муолажадаги энг асосий усулдир.

Бир жиҳатдан Маликахонни худо ёрлақаган десак, асло муболаға бўлмайди. Сабаби, уларнинг оиласидаги беш нафар ўғил, икки нафар қиз — ҳаммаси дўхтир. Турмуш ўртоқлари Баҳодир Мираҳмедов эса Тошкент тиббиёт олий билимгоҳи тери-таносил касалликлари кафедрасининг доценти, тиббиёт фанлари номзоди. Кўнгиллар туташган, қизиқишлар муштарак бўлган жойда ҳаётнинг қувонч ва ташвишлари ҳам ўзига хос жозиба касб этади, албатта.

«Муболағали мақтов — ёмон мақтов, кишини кўтар-кўтар гаплар эмас, далиллар мақташи керак», дейди донишмандлардан бири. Шу боисдан яна Маликахон қўлидан шифо топганларнинг қалб сўзларига қулоқ солсак.

— Ўғлим — Рустамов Умиджон 1991 йил июль ойида боғчада ўйнаб юрганида йиқилиб, чап қўли синиб қолди, — деб ёзиб қолдирибди Тошкентнинг Киров ноҳияси Данченко кўчаси, 42-уйда яшовчи Матлуба Рустамова. — Биз уни Юнусободдаги 5-шифохонада гипс қилдириб келдик. Гипс нотўғри қўйилган эканми, у олинганда ўғлимнинг қўли ишламай қотиб қолди. Ўша ерда йигирма кун даволашди, лекин ҳеч бир ўзгариш бўлмади. Дўхтирлар операция қилиш керак, дейишди. Биз эса унамадик. Сўнгра нажот излаб, бормаган жойимиз қолмади. Бир аёл Маликахоннинг манзилини берди. Шундан сўнг ўғлимни Маликахон даволади. Ҳозир унинг қўли ишлаб кетди. Мен Маликахон ва унинг ёрдамчилари Инна ва Гулнорахонга миннатдорчилик билдираман. Дунёдаги энг яхши тилакларни уларга бағишлайман...

Бундай турли-туман дардлардан фориғ бўлиб, ўз миннатдорчиликларини изҳор қилганлар жуда кўп. Маликахоннинг фикрича, ундан онкология ва сил касалликларига чалинганлардан ташқари барча беморлар наф кўришмоқда. Афсуски, айни кунларда халқ табобати жонкуярлари доимий қўним тополмасдан гоҳ у ерда, гоҳ бу ерда ишлашга мажбур. Тегишли мутасадди ташкилотлар уларга ҳар томонлама қулай шароит яратиб беришса, айни муддао бўлар эди. Шунга қарамай, Маликахон қўлида даволанаман деб ният қилувчи кишилар қуйидаги манзилга мурожаат этишлари мумкин: **Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси, 117. Алоқа вазирлигининг меҳмонхонаси. Юнусобод мавзесига қатнайдиган транспорт воситаларининг «Шаҳристон» бекати. Дам олиш кунлари — шанба ва якшанба.**

Рустам ҒАНИЕВ.

● Суратда: Маликахон иш фаолиятидан бир лавҳа.

Суратказ А. ТУРАЕВ.

„ЎЗБЕКИСТОНГА СОДИҚМИЗ“

ДЕЙДИ УКРАИНАДА ХИЗМАТ ҚИЛИШДАН БОШ ТОРТГАН ҲАМЮРТЛАРИМИЗ

Москвалик оёқ-қўли чаққон ҳамкасбларимиз улар ҳақида Россия «ойнаи жаҳони»да хабар беришгач, тўғрисини айтсак кўнглимиз хавотирга тушиб қолди. Ахир 150 нафардан ортиқ ўзбекистонлик аскарларнинг кейинги тақдири ҳеч кимни бефарқ қараб туришга йўл қўймасдида.

Украина Республикаси ҳарбий қасамёдини қабул қилишдан бош тортган ҳамюртларимиз Ўзбекистон Мудофаа ишлари бўйича вазирликнинг саъй-ҳаракати эвазига Тошкент вилоятидаги ҳарбий қисмлардан бирига жойлаштирилди. Вазиримиз генерал-майор Р. Аҳмедов шахсан ўзи делегация билан Москвага учиб борди.

— Ҳарбий хизматда юриб, — дейди сержант Олим Мирзаев, — СССРнинг қанчалик ич-ичидан емирилиб бораётганини сездим. «Байналмилал» оилада тортган азобларимиз бир умрга етади. Зудлик билан ҳаракат қилувчи бўлинма бўлгандан кейин биздан қандай мақсадларда фойдаланишмади! Боку, Қорабоғ воқеалари кечагидек эсимизда, лекин энг алам қиладигани қисмларимизда ўрта осиёликларга нисбатан зобитларнинг оқибатсизлигидир. Улар бизни менсишмасди. Уқувли, қобилиятли ўзбек йигитларини кичик командирлик лавозимларига сира-сира йўлатишмасди.

Нима учун Украина қасамёдини қабул қилмадик? Мустақил Ўзбекистонимиз туриб, биз ўзгалар юртида қасамёд қилсак ким деган номни олган бўлардик?! Сотқинлар! Шунинг учун қасамёд қабул қилишдан бош тортдик. Қисмдаги ўзбек (ўзбекистонлик) аскарлар бир қарорга келиб, фақат Ўзбекистон учун қасамёд қилишимизни айтгандан кейин, улар бизни ҳарбий тайёрага ўтқизиб Москвага юборишди. Москвада бизни яхши кутиб олишди. Москва яқинидаги ҳарбий қисмлардан бирига жойлашдик. Украинада кийим-кечакни ҳам насия қилишганди, «азаматлар». Биримизда шинель бўлса, биримизда йўқ. Погонлари ҳам йўқ. Ноилмайлик, янги келган қисмимизда уст-бошимизни бут қилиб беришди. Билсак, бекорга эмас экан. Энди бизга янги харидорлар топилиб қолганди. Ҳаммамизни ҳар томонга тарқатиб юбормоқчи бўлишди. Яна рози бўлмадик. Кейин дўқ қилишга ўтишди. «Биз сизларни боқяпмиз, едиряпмиз, кийинтирдик, энди Россия миллий армиясига хизмат қиласизлар». Бировнинг миннатидан ёмон нарса бўлмаса керак. Очлик эълон қилдик ва бизни ўзбекистонлик мухбирлар билан учраштириб қўймагунларича, очликни тўхтатмасликка қарор қилдик.

Дунёда яхши одамлар кўп. Зобитлардан бири ёрдамида Москвадаги Ўзбекистон қароргоҳининг вакили Рустам Алимов билан учрашиб, дардимизни тўкиб солишдик. Ана шу кишининг билвосита ёрдами туфайли Ўзбекистонга етиб келдик.

Улар 150 нафардан ортиқроқ бўлсада, Ўзбекистонга қайтиб келишди. Аниқ маълумотларга суянадиган бўлсак, жумҳуриятимиздан ташқарида хизмат қилаётган ҳамюртларимиз 300 мингдан зиёд. Ҳеч ким уларни жаннатмакон ўлкаларда хизмат қиляпти, деб кафиллик беролмайди. Сиз-у, бизнинг ўғлимиз, акамиз, укамиз кўз қорачиғимиз ҳали ҳам ўзгалар юртида хизмат қилмоқдалар. Балки уларни ҳам тезликда Ўзбекистонга қайтариш чораларини кўриш керакдир. Бу борада ҳам Ўзбекистон Республикаси раҳбарлари амалий иш олиб борадилар деб умид қиламиз.

Энди янги келганларнинг ҳозирги ҳаёти тўғрисида. Кимдир уларнинг ўз юртларига қайтиб келганларини кўролмади, шекилли. Тунда қисм биноларининг бирига Россия давлат байроғини илиб қўйишибди...

Хизмат эса давом этмоқда.

Мирза АБДУЛЛА,
Даврон АҲМАД.

СУРАТЛАРДА: мухбирлар билан суҳбат қурган аскарлар.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРИШЛАР

ТОШКЕНБОЙ ЭГАМБЕРДИЕВ НОМИДАГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

Ўзбекистонда биринчи марта «Мубориз» ассоциацияси

31 ЯНВАРЬ, 1, 2 ФЕВРАЛЬ СОАТ 17.00 ДА

ҚИКБОҚСИНГ, ФУЛ ҚОНТАКТ ҚАРАТЭ БЎЙИЧА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ БИРИНЧИ ОЧИҚ ЧЕМПИОНАТИНИ ЎТКАЗАДИ

Дастурда Ўзбекистоннинг етакчи ансамбллари иштирок этади.

Чемпионат Тошкенбой Эгамбердиев номли Тошкент давлат цирки биносида ўтказилади.

ЧЕМПИОНАТ ҲОМИЙСИ —«НИГОҲ» ФИРМАСИ.

Чипталар Тошкент давлат цирки кассаларида сотилади.

Касса «ЮБИЛЕЙ» спорт саройида соат 10 дан 18 гача ишлайди.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-17-81, 44-17-84, 44-35-91, 44-29-04.

ФАЙЗ Лтд.

ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТДАН ҚОНУНИЙ

Эртаклардаги сингари тез, қулай ва сифатли кафолати билан.

Технологияси ва фойдаланиладиган материаллари «ТРОДАТ» Австрия фирмасиники.

ФАЙЗ ЛТД ФИРМАСИ — бу:

ҳар қандай график тасвирли, обрўли кўринишли муҳрлар, штамплар, оттисклар, факсимиле, серҳашам, зарҳалланган ташрифномалар ва ҳоказолар демакдир.

Мулоқот телефони: соат 9 дан 17 гача: 77-56-17.

● *Янги шеърлар*

I

Қадимдан бор нақл: Сир тутмоқ
қийин,
Шу боис кесилган қанча-қанча бош.
Искандардан нечоғ қўрқса-да, лекин
Сирни сақлолмаган, айтган сартарош!

Мени қийнамоқда бу кун хотирот,
Ортиқ сир тутолмам, куюб кетяпман.
Шу парча қоғоздан топгандек нажот
Битмас дардларимни унга битяпман!

II

Тушимга кирасан ҳар кеч бирдайин:
Нигоҳингда, ўкинч, кўзларингда ёш.
Бир сўз гапирмайсан, биламан, лекин,
Сен мендан хафасан, ҳафа, қора қош!

Тушимга кирасан; зирқирар юрак,
Сенга термуламан, ҳар кеч куяман.
Юзларингда сийпаб ўнгимдагидек —
Тушда ҳам кўз ёшинг артиб қўяман!..

III

Сен кетиб борарсан, ортингдан дилбар
Куйган бу бағримни тиғлаб қоларман.
Бағритош демагил ёш сизмаса гар —
Кўз эмас, кўнглимда йиғлаб қоларман.
Сен қаён борарсан, менга номаълум
Ва қайси манзилни кўзлаб кетарсан.
Андуҳга тўлдириб бечора кўнглум
Сен балки, қувончин излаб кетарсан.

Сен кетиб борарсан, ортингдан жоним,
Кўзларим ёш тўлиб, қараб қоларман.
Майли, мен ҳам бир кун ўзимдек
ярим —
Кўнгил бир кимсага яраб қоларман...

IV

Йиғлама, сира ҳам йиғлама эркам,
Чарос кўзларингга томчи кўрмай, ёр.
Адл киприкларни ҳеч эгмасин нам,
Ҳуснингга етмасин заррача озор.

Айрилиқ бор экан толеда, лекин,
Танҳолик тақдирга битилган эмас.
Йиғлама, сира ҳам йиғлама, жоним.
Бу йўлда бир менинг кўз ёшларим
бас!

V

Балки шодон бу кунлардан
балки маъюс бўлиб кетдинг,
Балки яқин кўнгил билан,
балки олис бўлиб кетдинг.

Хўрландилар дема ҳислар,
қалбимни ёр уқмади, деб,
Сен, гўзалим, қалбим аро
танҳо шойис бўлиб кетдинг.

Енганимни билдирмадим,
арзи ҳолимни айтмадим,
Армон ёқса ёки умид
ўзинг боис бўлиб кетдинг.

Алвидо деб айтолмадим,
кўришгунча, дединг сен ҳам.
Висолга ҳам, ҳижронга ҳам
ўзинг холис бўлиб кетдинг.

VI

Фироқнинг кунлари рубоб йиғлади,
Сихларда бирён жаз-кабоб йиғлади.
Маним кўз ёшларим кўз ёш эмасдир
Аламдан ичганим-шароб йиғлади.

Дилмурод САИДОВ.

ДОНОЛАР ДЕЙДИКИ...

АҚЛНИНГ кўрки — тил,
Тилнинг кўрки — сўз.
ЮСУФ ХОС ҲОЖИБ.

* * *

АГАР кимнинг тили
сўзласа юмшоқ,
Қўпол сўзни асло
эшитмас қулоқ.
А. ФИРДАВСИЙ.

* * *

АГАР ишга ҳамроҳ
бўлмас экан сўз,
Иш йўлини гапдан
кўра олмас кўз.
А. ЖОМИЙ.

* * *

АГАР пинҳон хазина
ақл,
Унинг калити оғиздаги
тил.
А. ДЕҲЛАВИЙ.

* * *

АЙТИЛМАГАН сўз —
соф олтиндир,
Тилдан чиққан сўз эса
мисдир.

* * *

ЮСУФ ХОС ҲОЖИБ.

ЗАВҚУ ҳавас тилга
равонлик берур,
Сўз дамина руҳ
нишонлиқ берур.
Ҳ. ХОРАЗМИЙ.

* * *

ЁМОН тилнинг заҳри
тиғлардан ёмон.

ИМКОНИ бор ҳар бир
яхшилик — сўз орқалидир.
А. НАВОИЙ.

* * *

КИМ равшан фикрласа,
у равшан баён этади.
Н. БУАЛО.

* * *

АҚЛИ калта кишининг
одатда тили узун бўлади.
АРИСТОФАН.

* * *

ЕҚИМЛИ, мулойим сўз
соғ-саломат одамга роҳат
бахш этса, касалга қувват, мадор беради.
СУҚРОТ.

А. АЛИЕВ тўплаган.

Муҳаррир ўринбосари
С. Ғ. МУСАЕВ.

Уруш ва меҳнат фахрийлари Тошкент вилояти фахрийлари Кенгаши ҳайъати жамоаси «Ветеран» ширкатлари бирлашмасининг раиси С. Х. Воҳидовга синглиси,

Мунаввар ВОҲИДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

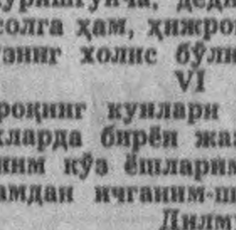

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: шўролар ҳаёти — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749, 337010; ижтимоий масалалар — 325645; маданият — 325767; адабиёт ва санъат; миллий қадриятлар — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот ва спорт — 325556, 339915; хатлар ва оммавий ишлар — 325354, 334048; тижорат бўлими — 325733; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 325354, 334048; эълонлар — 325666.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 14 Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.40 30579 нусха босилди.